Euroopa Parlament
2024-2029

VASTUVÕETUD TEKSTID

P10_TA(2025)0254

ÜRO kliimamuutuste konverents 2025 Brasiilias Belémis (COP30)

Euroopa Parlamendi 23. oktoobri 2025. aasta resolutsioon 2025. aastal Brasiilias Belémis toimuva ÜRO kliimamuutuste konverentsi (COP30) kohta (2025/2666(RSP))

Euroopa Parlament,

– võttes arvesse ÜRO kliimamuutuste raamkonventsiooni ja selle Kyoto protokolli,

– võttes arvesse 12. detsembril 2015. aastal Pariisis toimunud ÜRO kliimamuutuste raamkonventsiooni osaliste konverentsi 21. istungjärgul (COP21) vastu võetud kokkulepet (Pariisi kokkulepe),

– võttes arvesse ÜRO kliimamuutuste raamkonventsiooni osaliste konverentsi 29. istungjärku (COP29), Kyoto protokolli osaliste koosolekuna toimiva konventsiooniosaliste konverentsi 19. istungjärku (CMP19), Pariisi kokkuleppe osaliste kohtumisena toimiva osaliste konverentsi kuuendat istungjärku (CMA6) ning Glasgow' kliimapakti, mis võeti vastu 13. novembril 2021. aastal ÜRO kliimamuutuste raamkonventsiooni osaliste konverentsi 26. istungjärgul (COP26) Glasgow's,

– võttes arvesse ÜRO kliimamuutuste raamkonventsiooni osaliste konverentsi 27. istungjärgul (COP27) sõlmitud kokkulepet luua kahjude ja kahjustuste erifond, ÜRO kliimamuutuste raamkonventsiooni osaliste konverentsi 28. istungjärgul (COP28) loodud üleminekukomiteed, kes tegeleb uue rahastamiskorra kasutuselevõtmisega, mille kaudu saab reageerida kahjudele ja kahjustustele, ning kahju ja kahjustusi käsitlevat Santiago võrgustikku,

– võttes arvesse oma 14. novembri 2024. aasta resolutsiooni Aserbaidžaanis Bakuus toimuva 2024. aasta ÜRO kliimamuutuste

konverentsi (COP29) kohta[1],

– võttes arvesse COP29-l saavutatud kokkulepet kliimameetmete rahastamise uue ühise kvantifitseeritud eesmärgi kohta ja eesmärki kolmekordistada arenguriikide rahastamist 2035. aastaks 300 miljardi USA dollarini aastas ning tagada, et kõik osalejad teeksid koostööd, et suurendada arenguriikide rahastamist avalikust ja erasektorist 2035. aastaks 1,3 triljoni USA dollarini aastas,

– võttes arvesse ÜRO kestliku arengu tegevuskava aastani 2030 ja kestliku arengu eesmärke,

– võttes arvesse oma 9. juuli 2025. aasta resolutsiooni kestliku arengu eesmärkide rakendamise ja täitmise kohta 2025. aasta kõrgetasemelist poliitilist foorumit silmas pidades[2],

– võttes arvesse valitsustevahelise kliimamuutuste eksperdirühma (IPCC) 2018. aasta eriaruannet mõju kohta, mida avaldab globaalne soojenemine 1,5 °C võrra võrreldes industriaalühiskonna eelse tasemega, eriaruannet kliimamuutuste ja maa kohta, eriaruannet ookeani ja krüosfääri kohta muutuvas kliimas ning kuuendat hindamisaruannet (AR6),

– võttes arvesse ÜRO kliimamuutuste raamkonventsiooni 28. oktoobri 2024. aasta koondaruannet riiklikult kindlaksmääratud panuste kohta Pariisi kokkuleppe alusel,

– võttes arvesse Maailma Meteoroloogiaorganisatsiooni (WMO) 19. märtsi 2025. aasta aruannet „State of the Global Climate 2024“ (Maailma kliima olukord 2024. aastal),

– võttes arvesse Copernicuse kliimamuutuste teenuse ja WMO koostatud 15. aprilli 2025. aasta aruannet „European State of the Climate – Report 2024“ (Euroopa kliima olukord – 2024. aasta aruanne),

– võttes arvesse ÜRO Keskkonnaprogrammi (UNEP) heitkoguste vähendamise lünga 2024. aasta aruannet, mis avaldati 24. oktoobril 2024,

– võttes arvesse komisjoni 11. detsembri 2019. aasta teatist „Euroopa roheline kokkulepe“ (COM(2019)0640),

– võttes arvesse komisjoni 26. veebruari 2025. aasta teatist „Puhta tööstuse kokkulepe – konkurentsivõime ja süsinikuheite vähendamise ühtne tegevuskava“ (COM(2025)0085),

– võttes arvesse ELi õigusakte, millega muudetakse liidu eesmärgid

---

1 ELT C, C/2025/808, 11.2.2025, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/808/oj.

2 Vastuvõetud tekstid, P10_TA(2025)0159.

vähendada 2030. aastaks netoheidet 1990. aasta tasemega võrreldes vähemalt 55 % ja saavutada 2050. aastaks ELi siduvad kliimaneutraalsuse eesmärgid (pakett „Eesmärk 55“) mitmesuguste sektorite konkreetseteks poliitikameetmeteks,

– võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 6. aprilli 2022. aasta otsust (EL) 2022/591, mis käsitleb Euroopa Liidu üldist keskkonnaalast tegevusprogrammi aastani 2030[3], Euroopa Keskkonnaameti 20. veebruari 2025. aasta seirearuannet kaheksanda keskkonnaalase tegevusprogrammi eesmärkide saavutamiseks tehtud edusammude kohta ja komisjoni 13. märtsi 2024. aasta aruannet kaheksanda keskkonnaalase tegevusprogrammi vahehindamise kohta (COM(2024)0123),

– võttes arvesse oma 28. novembri 2019. aasta resolutsiooni kliima- ja keskkonnaalase hädaolukorra kohta[4],

– võttes arvesse Euroopa Komisjoni 6. veebruari 2024. aasta teatist „Meie tuleviku kindlustamine. Euroopa 2040. aasta kliimaeesmärk ja tee kliimaneutraalsuse saavutamiseni 2050. aastaks, ehitades üles kestliku, õiglase ja jõuka ühiskonna“ (COM(2024)0063),

– võttes arvesse komisjoni 12. märtsi 2024. aasta teatist „Kliimariskide juhtimine – inimeste ja heaolu kaitsmine“ (COM(2024)0091),

– võttes arvesse komisjoni 27. mai 2025. aasta teatist „Kogu ELi hõlmav hinnang lõplikele ajakohastatud riiklikele energia- ja kliimakavadele. Liidu 2030. aasta energia- ja kliimaeesmärkide saavutamine“ (COM(2025)0274),

– võttes arvesse Euroopa Keskkonnaameti 11. märtsi 2024. aasta aruannet „European Climate Risk Assessment“ (Euroopa kliimariskide hindamine),

– võttes arvesse kliimamuutusi käsitleva Euroopa teadusnõukogu 15. juuni 2023. aasta aruannet „Scientific advice for the determination of an EU-wide-2040 climate target and a greenhouse gas budget for 2030–2050“ (Teaduslikud nõuanded kogu ELi hõlmava 2040. aasta kliimaeesmärgi ja kasvuhoonegaaside eelarve kindlaksmääramiseks aastateks 2030–2050),

– võttes arvesse kliimamuutusi käsitleva Euroopa teadusnõukogu 2. juuni 2025. aasta aruannet „Scientific advice for amending the European Climate Law – Setting climate goals to strengthen EU strategic priorities“ (Teaduslikud nõuanded Euroopa kliimamääruse muutmiseks – kliimaeesmärkide seadmine ELi strateegiliste prioriteetide tugevdamiseks),

---

3 ELT L 114, 12.4.2022, lk 22, ELI: http://data.europa.eu/eli/dec/2022/591/oj.

4 ELT C 232, 16.6.2021, lk 28.

– võttes arvesse komisjoni ning liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrge esindaja 28. juuni 2023. aasta ühisteatist „Kliima ja julgeoleku vahelise seose uus käsitlus: tegelemine kliimamuutuste ja keskkonnaseisundi halvenemise mõjuga rahule, julgeolekule ja kaitsele“ (JOIN(2023)0019) ja komisjoni talituste ning liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrge esindaja 17. veebruari 2025. aasta ühist töödokumenti „Progress Report on the implementation of the Joint Communication – „A New Outlook on the Climate and Security Nexus““ (Ühisteatise „Kliima ja julgeoleku vahelise seose uus käsitlus“ rakendamise eduaruanne) (SWD(2025)0049),

– võttes arvesse ÜRO Keskkonnaprogrammi 2023. aasta septembris korraldatud viiendal rahvusvahelisel kemikaalide käitlemise konverentsil vastu võetud ülemaailmset kemikaalide raamistikku kemikaalidest ja jäätmetest tulenevast kahjust vaba planeedi saavutamiseks,

– võttes arvesse Kunmingi-Montréali üleilmset elurikkuse raamistikku, mis võeti vastu 2022. aasta detsembris ÜRO bioloogilise mitmekesisuse konventsiooni osaliste konverentsi 15. istungjärgul (CBD COP15), ning ÜRO bioloogilise mitmekesisuse konventsiooni osaliste konverentsi 16. istungjärku (CBD COP16), mis lõppes 2025. aasta veebruaris,

– võttes arvesse 19. juunil 2023 vastu võetud Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni mereõiguse konventsiooni alusel sõlmitud kokkulepet väljaspool riiklikku jurisdiktsiooni olevate alade mere elurikkuse kaitse ja kestliku kasutamise kohta (BBNJ kokkulepe või avamereleping),

– võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 24. juuni 2024. aasta määrust (EL) 2024/1991, mis käsitleb looduse taastamist ja millega muudetakse määrust (EL) 2022/869[5] (looduse taastamise määrus),

– võttes arvesse oma 10. aprilli 2024. aasta seisukohta eesmärgiga võtta vastu Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv mullaseire ja mulla vastupidavuse kohta[6],

– võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 27. novembri 2024. aasta määrust (EL) 2024/3012, millega kehtestatakse liidu raamistik süsiniku püsiva eemaldamise, süsinikupõllunduse ja toodetes süsiniku säilitamise sertifitseerimiseks[7],

– võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. juuni 2024. aasta määrust (EL) 2024/1787, milles käsitletakse metaaniheite

---

5 ELT L, 2024/1991, 29.7.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1991/oj.

6 Vastuvõetud tekstid, P9_TA(2024)0204.

7 ELT L, 2024/3012, 6.12.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/3012/oj.

vähendamist energeetikasektoris ja millega muudetakse määrust (EL) 2019/942[8],

– võttes arvesse ÜRO inimõiguste nõukogu 12. juulil 2019 vastu võetud resolutsiooni inimõiguste ja kliimamuutuste kohta (A/HRC/RES/41/21),

– võttes arvesse 4. novembri 2021. aasta deklaratsiooni õiglase ülemineku tingimuste rahvusvahelise toetamise kohta, mis võeti vastu ÜRO kliimamuutuste raamkonventsiooni osaliste konverentsi 26. istungjärgul,

– võttes arvesse nõukogu 10. oktoobri 2025. aasta järeldusi kliimameetmete rahastamise kohta, pidades silmas ÜRO kliimamuutuste raamkonventsiooni osaliste konverentsi 30. istungjärku (COP30) Belémis,

– võttes arvesse komisjonile ja nõukogule Brasiilias Belémis toimuva 2025. aasta ÜRO kliimamuutuste raamkonventsiooni osaliste konverentsi (COP30) kohta esitatud küsimusi (O-000028/2025 – B10-0011/2025 ja O-000029/2025 – B10-0012/2025),

– võttes arvesse kodukorra artikli 142 lõiget 5 ja artikli 136 lõiget 2,

– võttes arvesse keskkonna-, kliima- ja toiduohutuse komisjoni resolutsiooni ettepanekut,

A. arvestades, et Euroopa Parlament on kuulutanud välja kliima- ja keskkonnaalase hädaolukorra ning võtnud kohustuse ohu vastu viivitamata võidelda ja see kõrvaldada; arvestades, et hiljutised teadusuuringud[9] näitavad, et inimtegevusest tingitud globaalne soojenemine ja meretaseme tõus kiirenevad veelgi kiiremini, kui varem eeldati;

B. arvestades, et Pariisi kokkulepe jõustus 4. novembril 2016; arvestades, et 2025. aastal möödub 10 aastat Pariisi kokkuleppe vastuvõtmisest.

C. arvestades, et ÜRO Keskkonnaprogrammi heitkoguste vähendamise lünga 2024. aasta aruande[10] kohaselt seaks Pariisi kokkuleppe alusel

---

8 ELT L, 2024/1787, 15.7.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1787/oj.

9 Forster, P. M., Smith, C., Walsh, T., Lamb, W. F., Lamboll, R. jt, „Indicators of Global Climate Change 2024: annual update of key indicators of the state of the climate system and human influence“ (Üleilmsete kliimamuutuste 2024. aasta näitajad: kliimasüsteemi seisundi ja sellest inimestele tuleneva mõju põhinäitajate iga-aastane ajakohastus), *Earth System Science Data*, 17. aastakäik, nr 6, 19. juuni 2025.

10 ÜRO Keskkonnaprogramm, „Emissions Gap Report 2024“ (Heitkoguste vähendamise lünga 2024. aasta aruanne), 24. oktoober 2024.

2030. aastaks tingimusteta riiklikult kindlaksmääratud panuste täielik rakendamine maailma temperatuuri tõusu piiramise kursile 2,8 °C-ni sel sajandil ning tingimuslike riiklikult kindlaksmääratud panuste täielik rakendamine vähendaks seda temperatuuri tõusu 2,6 °C-ni;

D. arvestades, et riiklikult kindlaksmääratud panuste 2024. aasta koondaruandes[11] märgitakse, et kasvuhoonegaaside 2030. aasta üleilmse koguheite tase on prognooside kohaselt 2,6 % madalam kui 2019. aastal; arvestades, et IPCC aruande kohaselt peab ülemaailmse temperatuuri tõusu 1,5 °C piirmäärast kinnipidamiseks 2030. aastaks kasvuhoonegaaside heitkoguseid vähendama võrreldes 2019. aastaga 43 %;

E. arvestades, et EL peaks jääma rahvusvaheliste kliimaläbirääkimiste üheks eestvedajaks; arvestades, et üleilmsete kliimaeesmärkide saavutamiseks on vaja kõigi osaliste ühiseid pingutusi; arvestades, et ei piisa sellest, kui süsinikuheidet vähendatakse ainult ELis; arvestades, et Ameerika Ühendriikide arvele langeb 23,8 % ülemaailmsest kumulatiivsest süsinikuheitest, ELi liikmesriikide arvele 16,5 %, Hiinast pärineb 15 %, Venemaalt 6,7 % ja Ühendkuningriigist 4,4 %; arvestades, et EL on praegu Hiina, Ameerika Ühendriikide ja India järel maailmas suuruselt neljas CO_2 tekitaja ja EList pärineb ligikaudu 6 % ülemaailmsest heitkogusest; arvestades, et EL moodustab 5,7 % maailma rahvastikust ja 14,7 % maailma SKPst[12];

F. arvestades, et globaalse soojenemise piiramiseks 1,5 °C-ni on vaja saavutada negatiivne netoheide pärast 2050. aastat;

G. arvestades, et enamik IPCC 2023. aastal avaldatud kuuendas hindamisaruandes esitatud kliimamuutuste leevendamise meetmeid hõlmavad süsiniku kogumist ja säilitamist ning süsiniku eemaldamist;

H. arvestades, et IPCC hinnangul on ülemaailmne CO_2 eelarve alates 2020. aastast ligikaudu 400 gigatonni CO_2, kui lähtuda 67 % tõenäosusest, et globaalne soojenemine ei ületa 1,5 °C[13]; arvestades, et praeguse ülemaailmse heitetaseme juures peaks ülemaailmne CO_2

---

11 ÜRO kliimamuutuste raamkonventsiooni sekretariaat, „2024 NDC Synthesis Report“ (Riiklikult kindlaksmääratud panuste 2024. aasta kokkuvõttev aruanne), 28. oktoober 2024.

12 Eurostat, „Key figures on the EU in the world – 2025 edition“ (Peamised arvandmed ELi ülemaailmse rolli kohta – 2025. aasta väljaanne), 2025.

13 IPCC, kokkuvõte poliitikakujundajatele dokumendis „Climate Change 2021 – The Physical Science Basis. Contribution of Working Group I to the Sixth Assessment Report of the Intergovernmental Panel on Climate Change (Kliimamuutused 2021: reaalteaduslik alus. I töörühma panus valitsustevahelise kliimamuutuste paneeli kuuendasse hindamisaruandesse), 2021.

eelarve 2030. aastaks ammenduma;

I. arvestades, et tööstusrevolutsioonist alates on ülemaailmse temperatuuritõusu põhjustajaks olnud ligi 30 % ulatuses metaan; arvestades, et EL käivitas COP26-l ühiselt üleilmse metaaniheite vähendamise lubaduse, et vähendada metaaniheidet 2030. aastaks 30 %-ni 2020. aasta tasemest; arvestades, et Rahvusvahelise Energiaagentuuri 2025. aasta mai aruandest „Global Methane Tracker 2025“ (Ülemaailmne metaaniseire 2025) nähtub, et metaaniheide on endiselt tõusuteel ja üleilmse metaaniheite vähendamise lubaduse rakendamine on endiselt nõrk;

J. arvestades, et IPCC järelduse kohaselt on maismaa ja ookeani sidujad viimase kuue aastakümne jooksul neelanud 56 % inimtegevusest tingitud CO_2 heitest[14];

K. arvestades, et üheksast planeedi taluvuspiiri näitajast, mille töötas välja Stockholmis asuv vastupanuvõime uurimiskeskus Stockholm Resilience Centre, on kuus juba ületatud[15], sealhulgas kliima taluvuspiiri näitaja;

L. arvestades, et ÜRO Keskkonnaprogramm kirjeldab omavahel seotud keskkonnaalaseid hädaolukordi – nagu kliimamuutused, saaste ja elurikkuse vähenemine – planeedi kolmikkriisina, kuna kliimamuutused süvendavad elurikkuse vähenemist, saaste kiirendab nii kliimamuutusi kui ka ökosüsteemide kokkuvarisemist ja elurikkuse vähenemine nõrgendab kliimakerksust;

M. arvestades, et elurikkuse ja ökosüsteemide kaitsmine, säilitamine ja taastamine, sealhulgas suuremate jõupingutuste kaudu raadamise ja metsade seisundi halvenemise peatamiseks ja tagasipööramiseks on vajalikud meetmed Pariisi kokkuleppe temperatuurieesmärgi saavutamiseks;

N. arvestades, et Kunmingi-Montréali üleilmne elurikkuse raamistik sisaldab konkreetseid meetmeid looduse hävimise peatamiseks ja looduse taastamiseks, sealhulgas eesmärki taastada 2030. aastaks 30 % kõigist degradeerunud ökosüsteemidest ning eesmärki kaitsta 30 % maast, veekogudest ja meredest;

O. arvestades, et 2024. aasta oli teadaolevalt kõigi aegade kõige

---

14 IPCC, jaotised dokumendis „Climate Change 2023: *Synthesis Report.* Contribution of Working Groups I, II and III to the Sixth Assessment Report of the Intergovernmental Panel on Climate Change“ (Kliimamuutused 2023: koondaruanne. I, II ja III töörühma panus valitsustevahelise kliimamuutuste paneeli kuuendasse hindamisaruandesse).

15 Richardson, K., Steffen, W., Lucht, W., Bendtsen, J., Cornell, S. jt, „Earth beyond 6 of 9 planetary boundaries“ (Maa on ületanud kuus üheksast taluvuspiiri näitajast), *Science Advances*, 9. aastakäik, nr 37, 13. september 2023.

kuumem aasta ja esimest korda ületas ülemaailmne temperatuur industriaalühiskonna eelse tasemega võrreldes 1,5 °C; arvestades, et Copernicuse 2025. aasta esimese poole andmed näitavad, et registreeritud temperatuurid on ühed kõrgeimad, kusjuures mai oli kuumem ainult 2024. aastal[16]; arvestades, et kõik viimased kümme aastat kuuluvad samuti kümne kõige kuumema aasta hulka; arvestades, et Euroopa on maailma kõige kiiremini soojenev maailmajagu, mis on Copernicuse andmete kohaselt alates 1980. aastatest soojenenud ligikaudu kaks korda kiiremini võrreldes maailma keskmisega[17];

P. arvestades, et ÜRO Peaassamblee on tunnustanud õigust pääseda juurde puhtale, tervislikule ja kestlikule keskkonnale kui universaalset inimõigust[18] ning Euroopa Liidu põhiõiguste harta artiklis 37 on sätestatud põhimõte, et keskkonnakaitse tuleb integreerida liidu poliitikasse;

Q. arvestades, et õhusaaste kujutab endast suurt ohtu keskkonna- ja rahvatervisele ning on lahutamatult seotud kliimakriisiga nii seoses ühiste energiaallikatega, nagu fossiilkütuste põletamine, kui ka vajadusega integreeritud poliitiliste lahenduste järele; arvestades, et lühiajalise kliimamõjuga saasteained, nagu metaan ja must süsinik, põhjustavad peaaegu poole praegusest globaalse soojenemise tasemest ja avaldavad tõsist tervisemõju, eelkõige vähekaitstud elanikkonnarühmade seas[19];

R. arvestades, et Ameerika Ühendriigid on teist korda otsustanud Pariisi kokkuleppest ühepoolselt taganeda; arvestades, et USA taandumine mitmepoolsusest ning arenguabi, humanitaarabi ja rahvusvahelise kliimamuutustega seotud rahastamise andmisest jätab märkimisväärse tühimiku; arvestades, et ELil on vastutus ja strateegiline huvi aidata seda puudujääki korvata;

S. arvestades, et ülemaailmsete rahavoogude kooskõlla viimine

---

16 Copernicus, „Copernicus: Exceptionally dry spring in parts of north-western Europe - Second-warmest May globally“ (Copernicus: erakordselt kuiv kevad teatavates Loode-Euroopa osades – soojuselt teine maikuu kogu maailmas), Copernicuse veebisait, 10. juuni 2025.

17 Copernicus, „Copernicus Global Climate Report 2024“ (Copernicuse ülemaailmne kliimaaruanne 2024), Copernicuse veebisait, 10. jaanuar 2025.

18 ÜRO Peaassamblee 28. juuli 2022. aasta resolutsioon 76/300 „The human right to a clean, healthy and sustainable environment“ (Inimõigus puhtale, tervislikule ja kestlikule keskkonnale).

19 Szopa, S., Naik, V., Adhikary, B., Artaxo, P., Berntsen, T., „Short-Lived Climate Forcers“ (Lühiajalise kliimamõjuga saasteained) väljaandes „Climate Change 2021: *The Physical Science Basis.* Contribution of Working Group I to the Sixth Assessment Report of the Intergovernmental Panel on Climate Change (Kliimamuutused 2021: reaalteaduslik alus. I töörühma panus valitsustevahelise kliimamuutuste paneeli kuuendasse hindamisaruandesse), 2023.

kliimaneutraalse ja kliimamuutustele vastupanuvõimelise majanduse suunas liikumisega on Pariisi kokkuleppe artikli 2 kohaselt rohepöörde oluline eesmärk;

T. arvestades, et ÜRO kliimamuutuste raamkonventsiooni alalise rahanduskomitee 2021. aasta aruandes „First report on the determination of the needs of developing country Parties“ (Esimene aruanne arenguriikidest osaliste vajaduste kindlaksmääramise kohta) märgitakse, et ÜRO kliimamuutuste raamkonventsiooni arenguriikidest osaliste esitatud riiklikud aruanded näitavad, et nende vajaduste rahuldamise kulud kuni 2030. aastani seoses ÜRO kliimamuutuste raamkonventsiooni ja Pariisi kokkuleppe rakendamisega on kokku 5,8–5,9 triljonit USA dollarit[20]; arvestades, et ÜRO kliimamuutuste raamkonventsiooni kliimameetmete rahastamist käsitlev uus ühine kvantifitseeritud eesmärk sisaldab kohustust suurendada rahastamist 2035. aastaks vähemalt 1,3 triljoni USA dollarini aastas;

U. arvestades, et fossiilkütuste leviku tõkestamise lepingu algatus on inspireeritud tuumarelva leviku tõkestamise lepingust ja nõuab siduvat rahvusvahelist lepingut, et peatada fossiilkütuste kasutuse laiendamine, lõpetada järk-järgult praegune tootmine ja toetada õiglast ülemaailmset üleminekut; arvestades, et fossiilkütuste leviku tõkestamise lepingu on heaks kiitnud ainult 17 riiki, millest ükski ei ole ELi liikmesriik[21];

V. arvestades, et kliimamuutusi käsitlev Euroopa teadusnõukogu soovitab kooskõlas võetud kohustustega kaotada ELis fossiilkütuste toetused kiiresti ja täielikult; arvestades, et kaheksandas keskkonnaalases tegevusprogrammis nõutakse selge tähtaja kehtestamist selliste toetuste lõpetamiseks kooskõlas selle kliimaeesmärgiga;

W. arvestades, et lapsed on kliimamuutuste mõju ees eriti kaitsetud, sealhulgas surmavate haiguste, reostuse, toidu ja veega kindlustamatuse ning ekstreemsete ilmastikunähtuste tõttu; arvestades, et ligi miljard last elab 33 riigis, mis on kliima- ja keskkonnaohtude ning vähese kaitstuse tõttu liigitatud äärmiselt

---

20 ÜRO kliimamuutuste raamkonventsiooni alaline rahanduskomitee, „First report on the determination of the needs of developing country Parties related to implementing the Convention and the Paris Agreement“ (Esimene aruanne arenguriikidest osaliste vajaduste kindlaksmääramise kohta seoses konventsiooni ja Pariisi kokkuleppe rakendamisega), ÜRO kliimamuutuste veebisait, 2021.

21 Fossiilkütuste leviku tõkestamise lepingu algatus, „Governments participating in discussions on a fossil fuel treaty“ (Valitsused osalevad fossiilkütuste lepingu aruteludes), fossiilkütuste leviku tõkestamise lepingu algatuse veebisait.

suure riskiga riikideks[22];

X. arvestades, et ambitsioonikad mitmepoolsed kliimaraamistikud ja nendega kooskõlas olevad meetmed teenivad ELi strateegilisi huve ja pakuvad võimalusi ELile kui rohepöörde ühele ülemaailmsele eestvedajale;

Ülemaailmne kokkuvõte, riiklikult kindlaksmääratud panused ja COP30 Belémis

1. rõhutab asjaolu, et COP28 esimese ülemaailmse kokkuvõtte tulemuse kohaselt eeldab globaalse soojenemise 1,5 °C piirmäärast kinnipidamine või selle piiratud määral ületamine ja 2° C piirmäärast kinnipidamine olukorra saavutamist, kus kasvuhoonegaaside heite tipptasemeks jääb 2025. aasta tase, ning et globaalse soojenemise 1,5 °C piirmäärast kinnipidamine või selle piiratud määral ületamine eeldab ülemaailmse kasvuhoonegaaside heite põhjalikku, kiiret ja püsivat vähendamist 2019. aasta tasemega võrreldes 2030. aastaks 43 % ja 2035. aastaks 60 %, kusjuures 2050. aastaks saavutataks kasvuhoonegaaside nullnetoheide;

2. võtab teadmiseks Bakuus toimunud COP29-l tehtud suhtelised edusammud, eelkõige seoses kliimameetmete rahastamist käsitleva uue ühise kvantifitseeritud eesmärgiga, edusammudega kahju ja kahjustuste fondi kasutuselevõtmisel ning süsinikuturu kokkuleppega; peab siiski kahetsusväärseks, et kliimamuutuste leevendamisel ei ole tehtud piisavaid edusamme;

3. märgib murega, et esitatud riiklikult kindlaksmääratud panuste summaarne heitkoguste vähendamine jääb oluliselt allapoole taset, mis vastab Pariisi kokkuleppe eesmärgile ja esimese ülemaailmse kokkuvõtte järeldustele; nõuab tungivalt, et COP30 kinnitaks pühendumust 1,5 °C eesmärgile ja lepiks kokku vajaduses jätkata ambitsioonide tugevdamist ning teha konkreetseid otsuseid, mis toetaksid riiklikult kindlaksmääratud panuste rakendamist; on seisukohal, et ülemaailmseid kokkuvõtteid tuleks teha sagedamini, ja nõuab, et kõik osalised, kes ei liigu Pariisi kokkuleppe eesmärgi saavutamise suunas, ajakohastaksid ja tugevdaksid oma riiklikult kindlaksmääratud panuseid iga kahe aasta tagant lisaks iga viie aasta tagant toimuvale läbivaatamistsüklile;

4. rõhutab, et kõik osalised peavad tegema ühiselt jõupingutusi ja võtma täiendavaid meetmeid, et kaotada heitkoguste vähendamise lünk, rakendada esimese ülemaailmse kokkuvõtte tulemustes sisalduvaid meetmeid konkreetsete eesmärkide kaudu ning laiendada riiklikult kindlaksmääratud meetmeid; rõhutab kõigi suuremate heitkoguste tekitajate, sealhulgas tärkava turumajandusega riikide ja G20 riikide erilist vastutust võtta seoses sellega juhtroll; nõuab, et

---

22 UNICEF, „The climate crisis is a child rights crisis – Introducing the Children’s Climate Risk Index“ (Kliimakriis on lapse õiguste kriis – laste kliimariski indeksi tutvustus), august 2021.

EL ja sarnaselt meelestatud partnerid juhiksid suurte ambitsioonidega koalitsiooni ja teeksid kõigi osalistega koostööd, et saavutada COP30-l edukas tulemus;

5. peab äärmiselt kahetsusväärseks USA valitsuse otsust teist korda Pariisi kokkuleppest taganeda; kutsub Ameerika Ühendriike üles kaaluma uuesti oma väljaastumist ning andma oma õiglase panuse ülemaailmsetesse jõupingutustesse kliimamuutustega võitlemiseks ja ülemaailmsesse kliimameetmete rahastamisse kooskõlas Pariisi kokkuleppega, eelkõige seoses oma vastutusega, mis põhineb tema varasematel kumulatiivsetel heitkogustel; julgustab USA osariike ja valitsusväliseid osalejaid jätkama osalemist rahvusvahelises kliimakoostöös, sealhulgas ÜRO kliimamuutuste konverentsidel; märgib, et ükski teine riik ei ole järginud Ameerika Ühendriike Pariisi kokkuleppest taganemisel; rõhutab ELi erilist vastutust ja strateegilist huvi võtta juhtroll ning taastada usaldus ülemaailmsete kliimameetmete vastu, sealhulgas meetmete kaudu, millega hoitakse ära edasine Pariisi kokkuleppest taganemine; on seisukohal, et nende eesmärkide saavutamisele saavad kaasa aidata kõik ELi välistegevuse aspektid, sealhulgas kaubandus- ja arengupoliitika;

6. tuletab meelde poliitikavaldkondade arengusidususe põhimõtet, mida EL ja selle liikmesriigid on kohustunud järgima ning mille eesmärk on minimeerida vastuolusid ja luua sünergiat ELi eri poliitikavaldkondade vahel; nõuab sidusat lähenemisviisi Pariisi kokkuleppe ja kestliku arengu tegevuskava 2030 rakendamisele nii sise- kui ka välispoliitikas;

7. tuletab meelde, et ÜRO kliimamuutuste raamkonventsiooni osalised tunnistasid esimeses ülemaailmses kokkuvõttes vajadust kasvuhoonegaaside heite põhjalikuks, kiireks ja püsivaks vähendamiseks kooskõlas 1,5 °C trajektooriga ning võtsid endale kohustuse aidata kaasa ülemaailmsetele jõupingutustele kolmekordistada taastuvenergia tootmisvõimsust kogu maailmas ja kahekordistada 2030. aastaks üleilmset aasta keskmise energiatõhususe parandamise määra; on jätkuvalt mures ebapiisavate edusammude pärast nende eesmärkide saavutamisel; rõhutab, et on oluline, et COP30 tugineks neile eesmärkidele, teeks konkreetseid otsuseid nende rakendamise kohta ja võtaks lisameetmeid, kui ambitsioonid ei ole piisavalt ulatuslikud; kinnitab veel kord oma pühendumust jõuda kliimat ja tervist käsitlevas COP28 deklaratsioonis saavutatud konsensuseni; võtab teadmiseks kohustuse aidata kiirendada heitevaba ja vähesaastavate tehnoloogiate arendamist; tuletab sellega seoses meelde ÜRO COP28-l vastu võetud esimese ülemaailmse kokkuvõtte punkti 28 alapunkti e;

8. tuletab meelde, et esimeses ülemaailmses kokkuvõttes võtsid riigid endale kohustuse kiirendada jõupingutusi, et lõpetada järk-järgult sellise kivisöel põhineva energia kasutamine, mille puhul ei rakendata kasvuhoonegaase oluliselt vähendavat tehnoloogiat, ja

ebatõhusad fossiilkütuste toetused järk-järgult kaotada ning loobuda energiasüsteemis fossiilkütuste kasutamisest õiglasel, korrakohasel ja võrdsel viisil; pidades silmas meetmete kiirendamist praegusel kriitilisel kümnendil, et saavutada 2050. aastaks kooskõlas teadustulemustega nullnetoheide; kutsub kõiki osalisi üles suurendama jõupingutusi selles suunas ja osalema fossiilkütuste leviku tõkestamise lepingu väljatöötamises; ootab, et COP30 tugevdaks pühendumust fossiilkütustest loobumisele, ning rõhutab tungivat vajadust põhjalike ja ajaliselt piiritletud kavade järele, et järk-järgult kaotada fossiilkütuste toetused ja fossiilkütuste tootmine;

9. märgib, et 2025. aasta on tähtaeg, mille jooksul riigid peavad esitama 2035. aastaks oma riiklikult kindlaksmääratud panused, mis on olulised kliimaeesmärkide suurendamiseks, edusammude jälgimiseks ja vastupanuvõime kasvatamiseks; peab tähtsaks, et EL näitaks eeskuju, ning nõuab, et EL ja kõik osalised, kes ei ole seda veel teinud, reageeriksid COP28 esimese ülemaailmse kokkuvõtte tulemustele ning esitaksid kogu majandust hõlmavad absoluutsed, mitte suhtelised heitkoguste vähendamise eesmärgid, mis hõlmavad kõiki kasvuhoonegaase, sektoreid ja kategooriaid ning on kooskõlas 1,5 °C eesmärgiga, võimalikult kiiresti ja aegsasti enne COP30; peab kahetsusväärseks, et enamik osalisi ei pidanud kinni oma ajakohastatud riiklikult kindlaksmääratud panuste esitamise tähtajast, ning rõhutab, kui oluline on pidada kinni kõigist ÜRO kliimamuutuste raamkonventsiooni protsessidest ja esitamise tähtaegadest, et tagada mitmepoolsuse hea toimimine kliimapoliitikas;

10. rõhutab, kui tähtis on üksikasjalik ja läbipaistev aruandlus, et hinnata riiklikult kindlaksmääratud panustega seotud edusamme;

11. tunnustab Pariisi kokkuleppe artikli 6 rakendamisel tehtud edusamme ja rõhutab, et artikli 6 kasutamine peaks alati andma tagatud netokasu kliimale, ning kutsub seetõttu kõiki osalisi üles tagama, et artikli 6 kohased projektid ei takistaks ELi-sisese heite vähendamist; nõuab tungivalt, et järelevalveasutus ja kõik osalised toetaksid Glasgow’ kokkulepet ning tagaksid seega, et kõik puhta arengu mehhanismi heakskiidetud tegevused vastaksid hiljemalt 2025. aasta lõpuks artikli 6.4 kohastele meetoditele; kutsub komisjoni üles propageerima ja toetama seda, et rahvusvahelisel tasandil rahvusvaheliselt ülekantud leevendustulemuste jaoks töötataks välja tugev rahvusvaheline juhtimisraamistik, mis hõlmab siduvaid standardeid rahvusvaheliste CO_2 arvestusühikute kohta, et tagada keskkonna-, kliima- ja sotsiaalne terviklikkus, leevendusest saadava kasu õiglane jagamine, selged rakendusnormid läbipaistvuse, täiendavuse ja püsivuse tagamiseks, ranged aruandluskohustused ning toimivad järelevalvemehhanismid kõigi artikli 6 kohaste projektide puhul, et kõrvaldada topeltarvestuse oht ja kaitsta süsteemi keskkonnaalast terviklikkust; nõuab selgeid reegleid vastutuse jagamise kohta riskide jälgimiseks ja tagasipööramiseks, et vältida vastuvõtvate osaliste põhjendamatut

koormamist; rõhutab vajadust erasektori süsinikuturu algatuste järele, et rakendada rangemaid usaldusväärsusstandardeid;

12. kutsub kõiki osalisi üles tegema COP30-l sisulisi edusamme, et 2026. aastal algav teine ülemaailmne kokkuvõte juhinduks parimatest kättesaadavatest teadusandmetest ning integreeriks valdkondadevahelised küsimused, nagu sooline võrdõiguslikkus, inimõigused ja ökosüsteemi kaitse;

Rahvusvaheline kliimameetmete rahastamine ja kestlik rahastamine

13. rõhutab, et kliimameetmete piisav rahastamine on Pariisi kokkuleppe eesmärkide saavutamiseks äärmiselt oluline; tuletab meelde, et paljude arenguriikide riiklikult kindlaksmääratud panused olenevad kliimameetmete rahvusvahelisest rahastamisest; rõhutab, et mitme ÜRO aruande kohaselt on ülemaailmne kliimamuutustega seotud rahastamise erinevus vajamineva ja praegu pakutava vahel suur ja kasvab ning et see kasvav lõhe tuleneb mitmest tegurist, millega tuleks asjakohaselt tegeleda;

14. rõhutab, et kliimameetmete rahastamise hilinenud kasutuselevõtmine toob kaasa suuremad kulud ja kasvavad alternatiivkulud ning vähendab kliimaalast tulu; märgib sellega seoses, et Rahvusvahelise Energiaagentuuri hinnangul võib iga USA dollari puhul, mida ei ole enne 2030. aastat puhtasse energiasse investeeritud, olla hiljem kompenseerimiseks vaja nelja või viit dollarit;

15. rõhutab, et kliimamuutustega kohanemine on alarahastatud ja et kliimameetmete rahastamise uus ühine kvantifitseeritud eesmärk ei vasta piisavalt kohanemise rahastamise vajadustele; rõhutab asjaolu, et kuigi kõik rahastamisallikad – nii avaliku kui ka erasektori omad – on vajalikud, on rahvusvahelist avaliku sektori rahastamist vaja eelkõige kohanemisvajadustele reageerimiseks ning kahju ja kahjustustega tegelemiseks;

16. märgib, et EList ja selle liikmesriikidest tuleb ligikaudu kolmandik ülemaailmsest avaliku sektori kliimameetmetega seotud rahastusest, mis teeb neist maailma suurimad rahastajad, kes annavad 2023. aastal avaliku sektori vahenditest 28,6 miljardit eurot ja mobiliseerivad ka 7,2 miljardit eurot erasektori vahendeid; kordab, et ELi ja liikmesriikide eelarveid tuleks kohandada, et need vastaksid kokkulepitud kliimameetmete rahastamise uutele ühistele kvantifitseeritud eesmärkidele, nii et EL annaks oma õiglase osa rahvusvahelisest kliimameetmete rahastamisest, sealhulgas erasektoripoolse kliimameetmete rahastamise kasutuselevõtmise kaudu; on seisukohal, et kliimameetmete rahastamise uus ühine kvantifitseeritud eesmärk kujutab endast kliimameetmete rahastamise kasutuselevõtmise alumist otsa/piiri;

17. tunnistab, et ELil oli tähtis osa kliimameetmete rahastamise uue

ühise kvantifitseeritud eesmärgi üle kokkuleppele jõudmisel; kutsub kõiki osalisi üles andma oma õiglase panuse kliimameetmete rahastamise uute ühiste kvantifitseeritud eesmärkide täitmisse, mis peaks hõlmama alleesmärke kliimamuutuste leevendamise ja nendega kohanemise ning kahju ja kahjustuste rahastamiseks; nõuab, et EL ja selle liikmesriigid suurendaksid uut ja täiendavat kliimamuutustega seotud rahastamist sihtotstarbelise ja prognoositava ELi avaliku sektori rahastamismehhanismi kaudu, et see oleks kooskõlas kokkulepitud kliimameetmete rahastamise uue ühise kvantifitseeritud eesmärgiga; tuletab meelde, et kliimamuutustega seotud ülemaailmse rahastamise vajaliku taseme saavutamiseks on vaja laiemat rahastajate baasi, mis kajastab osaliste muutuvat finantssuutlikkust; ootab, et suure heitega suurema keskmise sissetulekuga riigid annaksid oma õiglase panuse ja suurendaksid oma panust rohkem, kui see on praegu; kutsub kõiki osalisi üles tegema kindlaks uued ja uuenduslikud avaliku ja erasektori rahastamisallikad; nõuab, et osalised seaksid kliimameetmete rahastamise uue ühise kvantifitseeritud eesmärgi rahastamisel esikohale toetuspõhised ja võlavabad vahendid ja meetmed, et tagada abi saavate riikide suutlikkus rakendada vajalikke leevendus- ja kohanemismeetmeid oma võlakoormust suurendamata; väljendab muret selle pärast, et kliimameetmete rahastamise uus ühine kvantifitseeritud eesmärk täidetakse muude rahaliste vahendite ümberliigitamisega; juhib tähelepanu ka murele selle pärast, et kliimameetmete rahastamise uuele ühisele kvantifitseeritud eesmärgile kaasaaitavad rahastamisviisid, eelkõige topeltarvestuse küsimus, ei ole selge;

18. kutsub kõiki osalisi üles tagama, et Bakuu-Belémi tegevuskavas esitataks selge ja toimiv kava asjakohaste vahendite kasutuselevõtmiseks; nõuab tungivalt, et kõik osalised edendaksid tihedat avaliku ja erasektori koostööd ning mobiliseeriksid ulatuslikult erainvesteeringuid, tugevdades vastutustundlike ja kestlike investeeringute õigusraamistikke; märgib, et erainvesteeringud peavad katma suurima osa vajalikest investeeringutest ülemaailmsesse kliimaüleminekusse; rõhutab, et tegevuskava peab sisaldama töökindlat ja sõltumatut aruandlusmehhanismi, et tagada läbipaistvus ja jälgida tulemuslikult edusamme;

19. märgib, et paljud kliima suhtes kaitsetud riigid, sealhulgas mitu vähim arenenud riiki, on võlakoormuse tõttu raskustes või märkimisväärses võlakoormuse ohus ning seetõttu tuleks kliimameetmete rahastamist eraldada viisil, mis ei suurenda nende võlakoormust, seades esikohale toetustel põhineva rahastamise; kutsub komisjoni ja liikmesriike üles hindama oma võimalusi aidata kaasa võlakoormuse leevendamisele ja võtma viivitamata asjakohaseid meetmeid;

20. rõhutab, et ÜRO organid on üksmeelel selles, et kliimamuutustega seotud rahastamist ei saa õiglaselt suurendada, kui võlakriisiga ei

tegeleta; rõhutab sellega seoses võla vähendamise instrumentide tähtsust;

21. kutsub komisjoni, liikmesriike ja rahvusvahelisi partnereid üles integreerima kliimaga seotud mikrorahastamise kliimamuutustega kohanemise ja nende leevendamise strateegiate põhikomponendina, toetades kohalikke mikrorahastamisasutusi, et töötada välja ja laiendada finantstooteid vähekaitstud elanikkonnarühmadele, sealhulgas mikrokrediiti keskkonnahoidlikele tehnoloogiatele, mikrokindlustust kliimariskide vastu ja mikrosääste kogukonna vastupanuvõime tagamiseks, pöörates erilist tähelepanu naistele, noortele ja maakogukondadele;

22. rõhutab tungivat vajadust lihtsustada, kiirendada ja kohandada kliimamuutustega seotud rahastamise menetlusi vastavalt arengumaade tegelikule olukorrale, eelkõige luues ühtsed kontaktpunktid, ühtlustades kohaldamiskriteeriume ja andes tehnilist abi projektide ettevalmistamiseks, et kliimameetmete rahastamine oleks kohalike organisatsioonide ja kogukondade jaoks, keda kliimamuutused kõige rohkem mõjutavad, kättesaadav, kiire ja tulemuslik;

23. peab oluliseks teha COP30-l edusamme Pariisi kokkuleppe artikli 2 lõike 1 punkti c rakendamisel ja et see oleks COPi päevakorras alaline punkt; nõuab, et EL osaleks rahvusvahelistes algatustes, nagu Bridgetowni algatus 3.0; nõuab rahvusvahelise finantsstruktuuri kiiremat reformi ning kutsub kõiki peamisi rahvusvahelisi finantsasutusi ja mitmepoolseid arengupanku üles täitma oma rolli kliimapankadena ning viima oma portfellid ja laenupoliitika kooskõlla Pariisi kokkuleppega viisil, mis on pikas perspektiivis rahaliselt jätkusuutlik; kutsub samuti riigisiseseid ja rahvusvahelisi finantssüsteeme üles tegelema paremini kliimamuutustega seotud probleemidega, kõrvaldades tõkked, mis takistavad juurdepääsu kliimamuutustega seotud rahastamisele puhta tehnoloogia jaoks, ning suunates avaliku ja erasektori rahastamisvood heitemahukatest tegevustest eemale;

24. on seisukohal, et Euroopa Investeerimispank (EIP) peaks toimima liidu kliimapangana, ning võtab seetõttu teadmiseks tema kliimapanga tegevuskava ja ajakohastatud energialaenupoliitika ning Euroopa Investeerimisfondi täiendavad jõupingutused, mis on olulised sammud kliimainvesteeringute suunamisel;

Kohanemine, kahju ja kahjustused ning õiglane üleminek

25. rõhutab vajadust suurendada kliimamuutustega kohanemist, vastupanuvõimet ja valmisolekut ELis ja kogu maailmas, et minimeerida kliimamuutuste ja elurikkuse vähenemise negatiivset mõju ning käsitleda seda põhjalikult konventsiooniosaliste konverentsil, rõhutades samal ajal kohalike ja piirkondlike omavalitsuste olulist rolli nende meetmete kavandamisel ja

rakendamisel; tunnistab ülemaailmse koostöö ning oskusteabe, parimate olemasolevate teadusandmete ja parimate tavade vahetamise tähtsust kliimamuutustega kohanemisel; rõhutab, et kohanemiskulud suurenevad tegevusetuse ja meetmete hilinemisega nii leevendamise kui ka kohanemise osas;

26. kordab oma sügavat muret äärmuslike ilmastikunähtuste, sealhulgas metsa- ja maastikutulekahjude, põudade, kuumalainete ja üleujutuste sagenemise pärast ELis ja kogu maailmas ning nende mõju pärast inimeste tervisele ja üha suurenevate inimohvrite pärast; märgib, et kõigi valitsustevahelise kliimamuutuste eksperdirühma (IPCC) stsenaariumide puhul eeldatakse, et merevee tase tõuseb kogu sajandi jooksul kiiremini, põhjustades rahalisi kulusid ja rannikualade kadu kogu maailmas;

27. rõhutab vajadust võtta COP30-l kasutusele ülemaailmse kohanemiseesmärgi raamistik, võttes muu hulgas kasutusele mõjukad ja hallatavad näitajad ning töökindlad ja terviklikud jälgimissüsteemid ning käsitledes rakendusvahendeid, et võimaldada COP28-l seatud kohanemiseesmärkide saavutamisel tehtud edusammude tulemuslikku jälgimist; juhib tähelepanu sellele, et kliimamuutuste leevendamise rahastamine ja rakendamine on edenenud, kohanemispüüdlused aga mitte, ning mahajäämus nii rahastamise kui ka konkreetsete meetmete puhul üha suureneb;

28. rõhutab riiklike kohanemiskavade tähtsust ja vajadust viia need kooskõlla Bakuu-Belémi tegevuskavaga; kutsub osalisi, kes ei ole seda veel teinud, üles kehtestama võimalikult kiiresti oma riiklikud kohanemiskavad, ning kutsub kõiki osalisi üles tegema edusamme nende rakendamisel 2030. aastaks ning keskenduma looduspõhistele lahendustele; kutsub kõiki osalisi üles integreerima oma kavadesse valdkonnaüleseid elemente, nagu sooline võrdõiguslikkus ja inimõigused;

29. nõuab suuremaid investeeringuid tundlike piirkondade varajase hoiatamise süsteemidesse ja riskijuhtimissüsteemidesse, rõhutades nende olulist rolli elude kaitsmisel, elatusvahendite kindlustamisel ja kliimariskidele vastupanuvõime tugevdamisel;

30. julgustab rohkem toetama kliima- ja katastroofiohu andmete kogumist, jagamist ja analüüsimist ning nende tegevuste jaoks asjakohaste tehnoloogiate kasutuselevõttu, et parandada teabe kättesaadavust ja kvaliteeti ohustatud elanikkonnarühmade jaoks; soovitab, et kõik ELi toetatavad varajase hoiatamise algatused eraldaksid sihtotstarbelisi vahendeid süsteemi pidevaks hooldamiseks ja ajakohastamiseks, pidades eelkõige silmas teaduspõhiste vaatluste ja protseduuride üleilmseid probleeme;

31. väljendab heameelt COP28 otsuse üle luua kahju ja kahjustuste fond ning ootab edasisi edusamme selle rakendamisel ja rahastamisel; kutsub kõiki osalisi üles tagama sellega seoses läbipaistvad reeglid;

rõhutab, kui oluline on tunnustada kahju ja kahjustuste eripära, käsitledes neid kohanemisest eraldi, sealhulgas ülemaailmse kokkuvõtte raamistikus;

32. kutsub kõiki osalisi üles tagama läbipaistvad lubadused ja prognoositavad rakendamismehhanismid kahju ja kahjustuste rahastamiseks, sealhulgas varajased väljamaksed kahjudele ja kahjustustele reageerimise fondist; kutsub kõiki osalisi üles tagama, et fondile suunatud vahendid täiendaksid olemasolevaid panuseid kliimameetmete rahastamisse; on veendunud, et kahju ja kahjustuste rahastamisel tuleks eelistada toetusi ning et see peaks ametlikku arenguabi täiendama ja olema sellest eraldiseisev;

33. kordab oma nõudmist, et kahju ja kahjustused oleks konventsiooniosaliste konverentside alaline päevakorrapunkt;

34. kutsub kõiki osalisi üles edendama õiglase ülemineku tööprogrammi, edendades konkreetseid meetmeid kliimamuutuste poolt süvendatud ebavõrdsuse vähendamiseks; on seisukohal, et tööprogramm peaks hõlmama inimväärse töö loomise ja kõigi jaoks õiglase ülemineku eesmärke, ning kutsub kõiki osalisi üles edendama sotsiaaldialoogi tööandjate ja töötajate organisatsioonidega ning sidusrühmade kaasamist tugeva sotsiaalse konsensuse saavutamise alusena; kutsub kõiki osalisi üles tegema konstruktiivset tööd, et jõuda kokkuleppele tööprogrammi edasises rakendamises, tunnistades, et rakendusvahendid tuleb kiiresti kasutusele võtta;

35. rõhutab, et kliimamuutused ohustavad laste ja noorte põhiõigusi ja heaolu; rõhutab vajadust integreerida laste õigused ja põlvkondadevaheline võrdsus kliimapoliitika kõigisse aspektidesse, sealhulgas kliimamuutustega kohanemine, leevendamine, kahju ja kahjustused ning kliimameetmete rahastamine;

ELi kliimapoliitika, mis on kooskõlas Pariisi kokkuleppega

36. rõhutab asjaolu, et ELi kehtivad kliimaalased õigusaktid vähendavad nende täieliku rakendamise korral ELi kasvuhoonegaaside netoheidet 2030. aastaks ligikaudu 57 % võrreldes 1990. aasta tasemega; märgib, et kui liikmesriigid rakendavad täielikult olemasolevaid ja kavandatavaid riiklikke meetmeid ja ELi poliitikat, on EL praegu valmis vähendama kasvuhoonegaaside netoheidet 2030. aastaks vaid ligikaudu 54 % võrreldes 1990. aasta tasemega[23]; kutsub liikmesriike üles võtma vajalikke meetmeid selle puudujäägi kõrvaldamiseks ning kutsub komisjoni üles võtma lisameetmeid, et toetada liikmesriike selles püüdluses; rõhutab, et ELi kliimapoliitikas tuleb jätkata ambitsioonikate eesmärkide seadmist kooskõlas kokkulepitud eesmärkidega ning seada oma meetmetes esikohale

---

23 Komisjoni 27. mai 2025. aasta teatis „Kogu ELi hõlmav hinnang lõplikele ajakohastatud riiklikele energia- ja kliimakavadele. Liidu 2030. aasta energia- ja kliimaeesmärkide saavutamine“ (COM(2025)0274).

kulutõhusus, Euroopa majanduse konkurentsivõime, sotsiaalne kaasatus ja keskkonnakaitse kõrge tase;

37. rõhutab, kui oluline on pidada kinni riiklike energia- ja kliimakavade ajakohastamise tähtaegadest, et komisjon saaks läbi viia nõuetekohase läbivaatamisprotsessi; väljendab heameelt komisjoni hinnangu üle need esitanud liikmesriikide 2030. aasta lõplikele riiklikele energia- ja kliimakavadele; nõuab tungivalt, et komisjon ja liikmesriigid tegutseksid otsustavalt, et kaotada lõhe riiklike energia- ja kliimakavade ning ELi siduvate eesmärkide vahel, sealhulgas rakenduskavade kaudu;

38. rõhutab, et tuleb võtta vastu teaduspõhine ELi 2040. aasta kliimaeesmärk kooskõlas Euroopa kliimamäärusega[24], võttes arvesse kõiki selle artikli 4 lõike 5 kriteeriume, ja kooskõlas esimese ülemaailmse kokkuvõtte järeldustega; tuletab meelde kliimamuutusi käsitleva Euroopa teadusnõukogu soovitusi ja võtab teadmiseks komisjoni ettepaneku 2040. aasta kliimaeesmärgi kohta, millega kaasneb toetav poliitika; peab lisaks kahetsusväärseks, et nõukogu ei suutnud kokku leppida 2035. aastaks ette nähtud riiklikult kindlaksmääratud panuses enne 23. septembri 2025. aasta tähtaega; nõuab tungivalt, et nõukogu lepiks võimalikult kiiresti kokku riiklikult kindlaksmääratud panuses, mis on märgitud vahemiku ülemises otsas;

39. tuletab meelde, et EL peab jääma rahvusvahelistel kliimaläbirääkimistel ja kliimameetmetes liidriks, et aidata kaasa ülemaailmsetele võrdsetele võimalustele ja vältida kasvuhoonegaaside heite ülekandumise ohtu Euroopa ettevõtete jaoks, samuti et säilitada üldsuse toetus kliimameetmetele ja vältida kasvuhoonegaaside heite ülekandumist;

40. rõhutab Euroopa kliimamäärusega loodud kliimamuutusi käsitleva Euroopa teadusnõukogu (ESABCC) rolli; kutsub komisjoni üles põhjendama mõjuhinnangutes või muudes avalikult kättesaadavates dokumentides ESABCC nõuandest kõrvalekaldumist ja tegelema poliitiliste kompromissidega; kutsub lisaks komisjoni üles tagama tulevastes eelarveettepanekutes ESABCC piisava rahastamise, et see saaks täita oma õiguslikke volitusi;

41. kordab, et kliimaeesmärgid tuleb lõimida kõikidesse ELi poliitikavaldkondadesse ja poliitika ülevõtmise meetmetesse, ning rõhutab, et Euroopa kliimamääruse artikli 6 lõigetega 2 ja 4 kohustatakse komisjoni hindama, kas kõik praegused meetmed, kavandatavad meetmed ja seadusandlikud ettepanekud, sealhulgas eelarveettepanekud, on ELi kliimaeesmärkidega kooskõlas; tuletab

---

[24] Euroopa Parlamendi ja nõukogu 30. juuni 2021. aasta määrus (EL) 2021/1119, millega kehtestatakse kliimaneutraalsuse saavutamise raamistik ning muudetakse määruseid (EÜ) nr 401/2009 ja (EL) 2018/1999 (Euroopa kliimamäärus) (ELT L 243, 9.7.2021, lk 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/1119/oj).

meelde, et Euroopa kliimamääruse kohaselt peaksid ELi ja liikmesriikide meetmed juhinduma Euroopa Liidu toimimise lepingus sätestatud ettevaatuspõhimõttest ja põhimõttest „saastaja maksab“ ning võtma arvesse ka energialiidu energiatõhususe esikohale seadmise põhimõtet ja põhimõtet mitte tekitada kahju.

42. rõhutab, et tõhus õiguskaitse kättesaadavus keskkonnaasjades kooskõlas Århusi konventsiooniga on Pariisi kokkuleppe eesmärkide saavutamise seisukohalt ülioluline; on veendunud, et EL ja liikmesriigid peaksid näitama eeskuju ning kohaldama Århusi konventsiooni vastavuskomitee järeldusi ja soovitusi, austades samal ajal oma rahvusvahelisi kohustusi, mis tulenevad Århusi konventsioonist ja õigusriigist;

43. kutsub liikmesriike ja komisjoni üles tagama, et liikmesriikide riiklikud energia- ja kliimakavad ning pikaajalised strateegiad sisaldaksid piisavaid meetmeid ja rahalisi vahendeid, mille abil saavutada ELi 2030. aastaks ja edaspidiseks seatud eesmärgid; kutsub liikmesriike üles suurendama jõupingutusi, et tagada ELi 2030. aasta eesmärkide täitmine;

44. juhib tähelepanu sellele, et kasvava geopoliitilise ebastabiilsuse ja energiaturgude ebastabiilsuse ajal on süsinikuheite vähendamine ELi strateegilise autonoomia ja majandusliku konkurentsivõime võimas tõukejõud; tuletab meelde, et seda tunnistatakse puhta tööstuse kokkuleppes ning selle eesmärgis tuua kliimameetmed ja konkurentsivõime ühte üldstrateegiasse;

45. märgib murega, et fossiilkütuste toetused on viimastel aastatel suurenenud, kusjuures fossiilkütuste tarbimise toetused moodustasid 2023. aastal kogu maailmas kokku 620 miljardit USA dollarit ning märkimisväärne osa toetustest on täheldatud tärkava turumajandusega riikides ja areneva majandusega riikides; peab kahetsusväärseks, et fossiilenergia toetused olid ELis endiselt suured, moodustades 2023. aastal 111 miljardit eurot, kuigi need vähenesid 2022. aasta tasemega võrreldes; tuletab meelde, et imporditud fossiilenergia toetused koormavad Euroopa majandust ja moonutavad stiimuleid puhtale energiale üleminekuks; rõhutab kõige saastavamate kütuste toetuste vähendamise tähtsust rahvusvahelisel tasandil ja nende toetustega seotud läbipaistvat aruandlust; tuletab meelde, et kaheksanda keskkonnaalase tegevusprogrammi kohaselt peavad Euroopa Komisjon ja liikmesriigid määrama fossiilkütuste toetuste järkjärguliseks kaotamiseks tähtaja, mis on kooskõlas eesmärgiga hoida globaalne soojenemine alla 1,5 °C; peab kahetsusväärseks edusammude puudumist alates programmi vastuvõtmisest 2022. aastal ning kutsub komisjoni üles esitama tegevuskava fossiilkütuste toetuste edasiseks vähendamiseks ja järkjärguliseks kaotamiseks kooskõlas ELi kliimakohustustega;

46. rõhutab, et praegune geopoliitiline kontekst rõhutab tungivat vajadust lõpetada ELi sõltuvus fossiilkütustest ja kiirendada

energiasüsteemi ümberkujundamist; väljendab heameelt kava „REPowerEU“ raames tehtud edusammude üle ning nõuab, et EL ja liikmesriigid tegutseksid kiiremini;

47. ootab tulevast ELi kliimamuutustega kohanemise kava, sealhulgas vajaduse korral seadusandlikke meetmeid, et tagada ELi koordineeritud valmisolek kasvavate kliimariskidega toimetulekuks;

48. nõuab, et EL uuriks ja käsitleks täiendavalt viise, kuidas ta aitab kaasa kliimamuutustele väljaspool oma piire;

Planeedi kolmikkriis: kliimamuutused, saaste ja elurikkuse vähenemine

49. rõhutab, et kliimamuutuste, saaste ja bioloogilise mitmekesisuse vähenemise kriisid on omavahel seotud ja üksteist vastastikku tugevdavad ning et nendele kriisidele reageerimine tuleb kooskõlastada; rõhutab, kui oluline on kaitsta, säilitada ja taastada bioloogilist mitmekesisust ja ökosüsteeme, sealhulgas olemasolevaid süsinikurikkaid ökosüsteeme, ning hallata loodusvarasid kestlikul viisil, et leevendada kliimamuutusi ja nendega kohaneda eelkõige loomulikul teel;

50. tuletab meelde maakasutuse, maakasutuse muutuse ja metsanduse (LULUCF) sektori tähtsust ELi kliima- ja bioloogilise mitmekesisuse eesmärkide saavutamisel; tuletab meelde, et looduse taastamise määrus on üks ELi vahenditest LULUCFi määruse[25] kohaste eesmärkide ja rahvusvaheliste elurikkusega seotud kohustuste, eelkõige Kunmingi-Montreali üleilmse elurikkuse raamistiku saavutamiseks;

51. tuletab meelde, kui oluline on kavandada ja rakendada keskkonnapoliitikat täielikus kooskõlas terviseühtsuse põhimõttega, mille eesmärk on kestlikult tasakaalustada ja optimeerida inimeste, loomade ja ökosüsteemide tervist;

52. rõhutab, et keskkonnakaitsjaid on vaja toetada ja kaitsta ning neid ähvardavad isikud tuleb võtta vastutusele;

53. rõhutab, et muld on suurim maapealne süsiniku säilitaja ja sellel on ülemaailmses kliimatsüklis asendamatu roll; väljendab heameelt kõikide valitsuste ja valitsusväliste organisatsioonide jõupingutuste üle, et maksimeerida muldade potentsiaali kliimamuutuste leevendamiseks ja parandada vee kättesaadavust; rõhutab sellega

---

25 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 30. mai 2018. aasta määrus (EL) 2018/841, millega lisatakse maakasutusest, maakasutuse muutusest ja metsandusest tulenev kasvuhoonegaaside heide ja sellest tulenevate kasvuhoonegaaside sidumine 2030. aasta kliima- ja energiapoliitika raamistikku ning muudetakse määrust (EL) nr 525/2013 ja otsust nr 529/2013/EL (ELT L 156, 19.6.2018, lk 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2018/841/oj).

seoses ELi tasandil saavutatud kokkulepet mullaseire direktiivi kohta, mille eesmärk on parandada liikmesriikide suutlikkust ja aidata ELil täita oma rahvusvahelisi kohustusi;

54. rõhutab metsade olulist rolli kliimameetmetes ja kliimamuutuste leevendamisel; rõhutab sellega seoses, kui olulised on ülemaailmsed jõupingutused raadamisvastases võitluses, kuna metsad on üks maailma suurimaid CO_2 sidujaid ja elurikkuse seisukohast olulised reservuaarid; rõhutab tungivat vajadust kaitsta maailma kõige elutähtsamaid metsaalasid, nagu Amazonase vihmametsad, sealhulgas ELi äärepoolseimates piirkondades; kinnitab veel kord ELi pühendumust Glasgow' deklaratsioonile metsade ja maakasutuse kohta (COP26); kutsub kõiki osalisi üles seadma eesmärke CO_2 ekvivalendi netosidumise suurendamiseks maakasutuse, maakasutuse muutuse ja metsandusega seotud tegevuse kaudu;

55. rõhutab märgalade, sealhulgas turbaalade, mangroovide ning muude ranniku- ja sisemaa märgalade ökosüsteemide kriitilist tähtsust planeedi kõige tulemuslikumate looduslike CO_2 sidujatena; kutsub kõiki osalisi üles kiiresti suurendama jõupingutusi märgalade säilitamiseks, kestlikuks majandamiseks ja taastamiseks, sest see on kliimamuutuste leevendamise, nendega kohanemise, elurikkuse kaitse ning sellega seotud sotsiaalse ja majandustegevuse kestlikkuse keskne strateegia;

56. rõhutab, kui oluline on teha kindlaks ja maksimeerida võimalikku koostoimet elurikkuse ja kliimameetmete vahel, sealhulgas seades prioriteediks süsinikuringes oluliste ökosüsteemide ja liikide kaitse, taastamise ja majandamise, nagu lepiti kokku Colombias Calis toimunud COP16-l; rõhutab Kunmingi-Montréali üleilmse elurikkuse raamistiku rakendamise tähtsust; väljendab sellega seoses heameelt selle üle, et 55 osalist on esitanud riiklikud elurikkuse strateegiad ja tegevuskavad ning 139 osalist on esitanud riiklikud eesmärgid, ning nõuab tungivalt, et kõik teised osalised seda eeskuju kiiresti järgiksid;

57. rõhutab, kui tähtis on kaitsta, säilitada ja taastada vee- ja veega seotud ökosüsteeme; nõuab rohkem meetmeid vee säästvaks tarbimiseks, sealhulgas uuenduslike veesüsteemide kasutamise abil, eriti kohtades, mida põud või veepuudus tugevalt mõjutavad; juhib tähelepanu kõrbestumise, põudade, üleujutuste ja veereostusega kaasnevale laastavale keskkonna-, sotsiaalsele ja majanduslikule mõjule; väljendab heameelt Euroopa veemajanduse kerksuse strateegia üle ning kutsub komisjoni ja liikmesriike üles seda kiiresti rakendama; nõuab lisameetmeid per- ja polüfluoroalküülainete põhjustatud reostuse vastu võitlemiseks; nõuab, et komisjon ja liikmesriigid tõhustaksid kehtivate õigusaktide jõustamist ja tagaksid

veepoliitika raamdirektiivi[26] järgimise;

58. väljendab heameelt avamerelepingu vastuvõtmise ja rakendamise üle ning nõuab selle kiiret ratifitseerimist lepinguosaliste poolt; kutsub osalisi üles jätkama ookeanide ja kliimamuutuste alase dialoogi valdkonnas tehtavat tööd; rõhutab, et ülemaailmne kliimasüsteem sõltub ookeanide ja mereökosüsteemide tervisest, mis on kaotamas oma reguleerimissuutlikkust globaalse soojenemise, reostuse, mere elurikkuse liigkasutuse, hapestumise, eutrofeerumise, hapnikutaseme vähenemise ja rannikualade erosiooni tõttu;

59. rõhutab, kui tähtsad on ülemaailmsed jõupingutused võitluses mereökosüsteemide seisundi halvenemise vastu, kuna ookean neelab 30 % kogu CO_2 heitest, kogub 90 % üleliigsest soojusest, annab üle 50 % maailma hapnikust ja on elurikkuse seisukohast oluline reservuaar; väljendab heameelt Nice'i ookeaninädala tulemuste üle, mis käsitlevad ookeani kaitseks eraldatavate rahaliste vahendite suurendamist; nõuab kiireid meetmeid mereökosüsteemide taastamiseks ja merekaitsealade tulemusliku kaitse tagamiseks; tuletab meelde, et Kunmingi-Montréali üleilmse elurikkuse raamistiku 3. eesmärk on võtta 2030. aastaks kaitse alla 30 % meredest;

60. rõhutab vajadust tegeleda igati kliimamuutuste, õhusaaste ja rahvatervise vaheliste seostega, sealhulgas konventsiooniosaliste konverentsi raames; väljendab heameelt COP28 deklaratsiooni üle kliima ja tervise kohta, millele on alla kirjutanud üle 150 valitsuse; nõuab, et õhukvaliteedi parandamine lõimitaks kliimapoliitikasse ja et seda võetaks arvesse riiklikult kindlaksmääratud panustes; kutsub kõiki osalisi üles kiirendama õhukvaliteeti soodustavaid sisulisi meetmeid; nõuab tungivalt, et osalised tagaksid, et kliimameetmete rahastamisel seataks prioriteediks puhta õhu lahendused, mis toovad mõõdetavat kasu tervisele, õiglusele ja kliimale;

61. rõhutab, et kliimamuutused aitavad suurendada antibiootikumiresistentsust; kordab sellega seoses vajadust võtta kiiresti meetmeid antimikroobikumiresistentsuse vastu võitlemiseks ning nõuab, et kõik osalised teeksid täiendavaid jõupingutusi saavutamaks antimikroobikumide vähesem ja mõistlikum kasutamine, et võidelda resistentsuse ohu vastu; nõuab sellega seoses siduvate kohustuste võtmist asjaomastes rahvusvahelistes lepingutes; peab kahetsusväärseks, et seni ei ole meetmeid võetud;

62. rõhutab vajadust võidelda plasti keskkonnamõjuga kogu olelusringi jooksul, sealhulgas selle mõjuga kliimale; rõhutab vajadust tooraine asjakohase CO_2 hinnastamise järele, et märkimisväärselt vähendada fossiilkütuseid plastisektoris; märgib, et töö ülemaailmse

---

26 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. oktoobri 2000. aasta direktiiv 2000/60/EÜ, millega kehtestatakse ühenduse veepoliitika alane tegevusraamistik (EÜT L 327, 22.12.2000, lk 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2000/60/oj).

plastilepinguga on veel pooleli, ning peab kahetsusväärseks, et osalised ei suutnud lepingut 2025. aasta augustis Genfis uuesti sõlmida, kuna selle kohaldamisalas esines lahkarvamusi; nõuab, et võetaks vastu kõikehõlmav kokkulepe, mis käsitleks plasti tootmise, tarbimise ja jäätmekäitluse kõiki etappe;

63. peab kahetsusväärseks ülemaailmse keemilise saastega seotud suuri kulusid, mis süvendavad kliima- ja elurikkuse kriisi; kutsub osalisi üles rakendama meetmeid ÜRO ülemaailmse kemikaalide raamistiku alusel vastu võetud strateegiliste eesmärkide ja sihtide saavutamiseks; rõhutab, et EL ja selle liikmesriigid peavad juhtima ülemaailmseid jõupingutusi keemilise saaste vastu võitlemisel, sealhulgas vaatama vajaduse korral läbi oma kemikaale käsitlevad poliitikameetmed;

Põlisrahvaste õigused

64. rõhutab, kui tähtis on kaitsta põlisrahvaste ja kohalike kogukondade õigusi ja huve, nagu on sätestatud ÜRO põlisrahvaste õiguste deklaratsioonis; rõhutab vajadust tagada õigus vabale, eelnevale ja teadlikule nõusolekule; rõhutab, et kõikidesse artikli 6 kohastesse projektidesse, mis mõjutavad põlisrahvaste maad või kogukondi, tuleb need põlisrahvad kaasata ja neis tuleb austada põlisrahvaste õigusi;

65. rõhutab, et põlisrahvad ei ole mitte ainult sidusrühmad või kaitset vajavad rühmad, vaid nad on Pariisi kokkuleppe preambulis tunnustatud õiguste omajad; rõhutab vajadust põlisrahvaste poliitilise osalemise järele konventsiooniosaliste konverentsidel ja muudes ÜRO kliimamuutuste raamkonventsiooni protsessides, et edendada nende sisulist osalemist kõigis otsuseid tegevates organites; tunnistab vajadust rahastada ja hõlbustada põlisrahvaste osalemist konventsiooniosaliste konverentsidel ja allorganite tehnilistel kohtumistel;

66. tunnistab, et põlismaad on elurikkuse levialad ning põlisrahvastel on oluline osa ressursside kaitsmisel ja kestlikul majandamisel; tuletab meelde, et valitsustevahelise kliimamuutuste paneeli (IPCC) viienda hindamisaruande kohaselt on põlised, kohalikud ja traditsioonilised teadmised kliimamuutustega kohanemisel peamine ressurss; peab kahetsusväärseks, et põlisrahvaste teadmisi ei kasutata tulemuslikult; rõhutab eelkõige, et nende teadmiste abil saab vältida halvasti kohanemist;

67. rõhutab, et põlisrahvastel peab olema otsene juurdepääs kliimameetmete rahastamisele selliste rahvusvaheliste kliimafondide kaudu nagu Roheline Kliimafond, kohanemisfond ning kahju ja kahjustuste fond;

Kliima, rahu ja julgeolek

68. tõdeb, et konventsiooniosaliste konverentsi koosolekutel on pööratud

suuremat tähelepanu kliima, rahu ja julgeoleku küsimustele, mis oli eriti ilmne COP29 konverentsil, kui tehti Bakuu üleskutse kliimameetmeteks rahu, hädaabi- ja taastamispüüdluste heaks, ning eelmise COP27 algatuse „Kliimameetmed rahu säilitamise heaks“ ning COP28 kliima-, hädaabi-, taaste- ja rahuküsimusi käsitleva deklaratsiooni puhul;

69. märgib, et 2025. aasta veebruaris avaldatud komisjoni eduaruandes ühisteatise „Kliima ja julgeoleku vahelise seose uus käsitlus“ kohta tunnistatakse seoseid kliimamuutuste, keskkonnaseisundi halvenemise ning rahu, julgeoleku- ja kaitseküsimuste vahel, rõhutades nende tähtsust välispoliitika jaoks;

70. rõhutab, et kliimamuutused ja keskkonnaseisundi halvenemine on ohukordajad, mis võivad põhjustada toidupuudust ja loodusvarade nappust, suurendada pingeid rahvusvahelistes suhetes ja konflikte loodusvarade pärast ning põhjustada looduskatastroofe, mis kõik on peamised inimeste sundrände ja rändevoogude põhjustajad;

71. rõhutab vajadust pöörata suuremat rahvusvahelist tähelepanu konfliktide keskkonnamõjule; rõhutab keskkonnakahju, mida põhjustavad sõjalised rünnakud ja operatsioonid kogu maailmas, ning nõuab tungivalt nende tegevuste lõpetamist kooskõlas rahvusvahelise õigusega; rõhutab, et peale otsese hävitustöö ja inimohvrite häirivad jätkuvad konfliktid ökosüsteeme, kahandavad loodusvarasid, saastavad keskkonda ega kaitse meie planeedi tervist tulevaste põlvkondade jaoks, kahjustades samal ajal kliimamuutuste leevendamise ja nendega kohanemise jõupingutusi; rõhutab eelkõige ÜRO Keskkonnaprogrammi viimaseid aruandeid nii Ukrainas[27] kui ka Gazas[28] toimuvate konfliktide põhjustatud keskkonnakahju hirmuäratava ulatuse kohta; tuletab ka meelde Teadusuuringute Ühiskeskuse aruannet keskkonnakahju kohta, mida põhjustab Venemaa jätkuv agressioonisõda Ukrainas[29] – aruandest selgub, et mürgine reostus, mulla degradeerumine ja seiresüsteemide häired on järsult suurenenud; on veendunud, et üksused, keda Rahvusvaheline Kohus on tunnistanud konfliktide eest vastutavaks, tuleb võtta vastutusele ka sõja ja okupatsiooni ning konfliktijärgse ülesehitusega kaasnevate kliima- ja keskkonnakulude eest;

72. rõhutab, et ÜRO kliimamuutuste raamkonventsiooni raames tugevdatud kliimadiplomaatia on väga oluline mitmepoolsuse taaskinnitamiseks, eelkõige suurenevate geopoliitiliste pingete ja

---

27 ÜRO Keskkonnaprogramm, „The Environmental Impact of the Conflict in Ukraine: A Preliminary Review“ (Konflikti keskkonnamõju Ukrainas: esialgne analüüs), 14. oktoober 2022.

28 ÜRO Keskkonnaprogramm, „The Environmental Impact of the Conflict in Gaza: Preliminary Assessment of Environmental Impacts“ (Konflikti keskkonnamõju Gazas: keskkonnamõju esialgne hindamine), 18. juuni 2024.

29 Teadusuuringute Ühiskeskus, „Status of Environment and Climate in Ukraine“ (Keskkonna ja kliima olukord Ukrainas), 2025.

väheneva usalduse tõttu ülemaailmse koostöö vastu; rõhutab COP30 sümboolset tähtsust Pariisi kokkuleppe kümnenda aastapäevana; nõuab, et EL ja selle liikmesriigid toetaksid COP30 eesistujariiki tema pühendumisel mitmepoolsusele; rõhutab, et Brasiilia saab tänu nii BRICS-riikide kui ka COP30 eesistumisele kasutada võimalust edendada tugevamat ja koordineeritumat tegevuskava, et saavutada edu majanduslikes, poliitilistes ja keskkonnaküsimustes;

73. rõhutab, et kliimaeesmärke ei ole võimalik saavutada ilma üldsuse toetuse ja kaasamiseta; kutsub kõiki osalisi üles suurendama teadlikkust ja avalikkuse arusaama kliimamuutustest ja nendega seotud küsimustest ning tegema koostööd avaliku sektori esindajatega, et avalikkus toetaks kliimamuutuste leevendamise ja nendega kohanemise meetmeid; on mures üha laiemalt leviva kliimaalase väärinfo ja desinformatsiooni pärast, mida muu hulgas levitavad riiklikud osalejad, ning nõuab tungivalt, et kõik valitsused tegeleksid selle probleemiga kiiremas korras, võttes arvesse ohtu, mida see kujutab nii sisukatele kliimameetmetele kui ka demokraatiale; rõhutab, et tähtis on juurdepääs teaduspõhisele teabele ja sõltumatu meedia kaitsmine; rõhutab, et valitsustevahelise kliimamuutuste eksperdirühma oluline ülesanne on pakkuda usaldusväärseid teaduslikke nõuandeid ja andmeid; kutsub ÜRO kliimamuutuste raamkonventsiooni üles suurendama jõupingutusi, et võidelda kliimaküsimustega seotud desinformatsiooni vastu; kutsub komisjoni üles ühinema ülemaailmse kliimamuutuste alase teabe terviklikkuse algatusega, et võidelda kliimaalase desinformatsiooni vastu;

Kõikides sektorites tehtavad jõupingutused

74. rõhutab, et kõik sektorid peavad aitama vähendada heitkoguseid ja saavutada kliimaneutraalsus kooskõlas Pariisi kokkuleppega;

75. väljendab heameelt asjaolu üle, et ligi 160 osalist on allkirjastanud üleilmse metaaniheite vähendamise lubaduse; nõuab tungivalt, et need ELi liikmesriigid, kes ei ole lubadusega veel ühinenud, teeksid seda enne COP30 konverentsi; kutsub komisjoni ja liikmesriike üles võtma edasisi meetmeid, et saavutada metaaniheite vähendamise eesmärk; kutsub kõiki osalisi üles võtma vastu konkreetsed metaaniheite vähendamise eesmärgid ja lisama need oma riiklikult kindlaksmääratud panusesse; nõuab, et COP26-l vastu võetud lubaduse täitmiseks tehtud edusamme hinnataks statistiliselt ja teaduspõhiselt;

76. tuletab meelde, et metaanil on oma esimese 20 aasta jooksul atmosfääris üle 80 korra suurem süsinikdioksiidi soojendamise võime, ning rõhutab seetõttu metaaniheite kiirema vähendamise tähtsust; võtab murega teadmiseks Rahvusvahelise Energiaagentuuri 2025. aasta aruande järeldused, milles rõhutatakse metaaniheite jätkuvat suurenemist, üleilmse metaaniheite vähendamise lubaduse nõrka rakendamist ja asjaolu, et riigid alahindavad märkimisväärselt

oma energiasektori metaanireostust, kusjuures Rahvusvahelise Energiaagentuuri hinnangul on heide valitsuste teatatud koguheitest ligikaudu 80 % suurem; tuletab meelde, et energiasektori metaaniheide on endiselt üks lihtsamaid ja majanduslikult kõige kasulikumaid heitekategooriaid, mida on võimalik vähendada kogu maailmas; nõuab, et EL toetaks metaaniheite vähendamise eesmärgil ostjate klubi loomist koos teiste suurte fossiilkütuste importijatega, inspireerituna esmategutsejate koalitsioonist, võttes kooskõlas määrusega (EL) 2024/1787 vastu ühise maksimaalse metaanimahukuse väärtuse ja kiirendades seeläbi metaaniheite ülemaailmset vähendamist;

77. tuletab meelde vastu võetud määrust (EL) 2024/1787, milles käsitletakse metaaniheite vähendamist energeetikasektoris ja mida kohaldatakse alates 1. jaanuarist 2027 ka ELi toornafta, maagaasi ja kivisöe importijatele; rõhutab, et see määrus ja selle rakendamine on ülitähtis, et edendada metaaniheite vähendamist tootmise algetappides, tagada investorite usaldus ja kehtestada ülemaailmsed standardid;

78. märgib murega, et transpordisektor on ainus sektor, kus heitkogused on ELis alates 1990. aastast suurenenud, ning et ELi kliimaeesmärkide saavutamiseks on vaja neid märkimisväärselt vähendada; rõhutab, kui tähtis on võtta lisameetmeid, mille abil toetada maanteetranspordi elektrifitseerimist maanteetranspordi heitkoguste vähendamise vahendina koos ühelt transpordiliigilt teisele üleminekut, ühendvedusid ja üldist ühistransporti toetavate meetmetega; kutsub komisjoni üles lisama rahvusvahelisest transpordist tulenevad heitkogused riiklikult kindlaksmääratud panustesse; on mures asjaolu pärast, et komisjoni 2025. aasta riikliku energia- ja kliimakava hindamisaruanne näitas, et mõnes liikmesriigis kehtivad endiselt fossiilkütustel töötavate sõidukite toetuskavad, ning kutsub neid liikmesriike üles sellised kavad järk-järgult kaotama;

79. kutsub komisjoni veel kord üles tagama, et transpordi CO_2 heite vähendamise meetmed oleksid sotsiaalselt õiglased, sealhulgas lisades ELi kliimapoliitikasse jahtlaevade, eralennukite ja ärilennukite heitkogused; kutsub veel kord kõiki osalisi, sealhulgas ELi liikmesriike, üles võtma meetmeid, et takistada eralennukite kasutamist; rõhutab, et eralennukitel on ebaproportsionaalselt suur kliimamõju, kuna need on reisija kohta kuni 14 korda rohkem saastavad kui kommertslennud; rõhutab, kui oluline on näidata eeskuju, ning kutsub kõiki COP30 osalejaid, sealhulgas ELi institutsioone, üles hoiduma eralennukite kasutamisest ja valima sihtkohta jõudmiseks võimalikult vähe saastavaid

transpordivõimalusi[30];

80. väljendab heameelt rahvusvahelisel tasandil rahvusvahelisele laevandusele CO_2-maksude kehtestamisel tehtud edusammude üle; on siiski seisukohal, et Rahvusvahelise Mereorganisatsiooni (IMO) saavutatud kokkuleppe ja IMO seatud pikaajaliste eesmärkide vahel on endiselt lahknevus; rõhutab sellega seoses ELi heitkogustega kauplemise süsteemi (HKS), mida kohaldatakse mereliikluse suhtes järk-järgult alates 2025. aastast;

81. kutsub komisjoni üles esitama Euroopa Parlamendile aruande pärast seda, kui IMO poolt merekeskkonna kaitse komitee 83. istungjärgul (MEPC 83) vastu võetud CO_2 heite vähendamise meetmed on ametlikult vastu võetud, ning hindama selles nende meetmete üldist keskkonnaalast terviklikkust ja panust Pariisi kokkuleppe eesmärkide saavutamisse, palub tal samuti esitada võrdluse ELi heitkogustega kauplemise süsteemiga sätestatud keskkonnaalase terviklikkuse tasemega;

82. väljendab heameelt komisjoni 18. märtsil 2025. aastal avaldatud analüüsi[31] üle, mis näitab, et puuduvad tõendid selle kohta, et HKSi kohaldamisalasse mittekuuluvaid väiksemaid laevu kasutataks rohkem või et pärast ELi HKSi laiendamist meretranspordile kasutataks rohkem laevalt laevale ümberlaadimist kõrvalehoidmise eesmärgil; tuletab meelde ELi HKSi 2026. aasta läbivaatamisklauslit, millega nähakse ette võimalus laiendada kohaldamisala väiksematele laevadele, sealhulgas avamerelaevadele kogumahutavusega 400–5 000 tonni;

83. märgib, et 2020. aastal tekitas põllumajandussektor 10–12 % ülemaailmsest inimtekkelisest heitest ja 11 % ELi koguheitest; tõdeb, et põllumajandussektoris saaks kasvuhoonegaaside heitkoguseid märkimisväärselt vähendada; rõhutab, et põllumajandustootjad ja põllumajandussektor on kliimamuutuste ees eriti kaitsetud, kuna kliimamuutused ohustavad märkimisväärselt toiduga kindlustatust kogu maailmas; rõhutab, et põllumajandussektori heitkoguste vähendamise meetmetega tuleb kindlasti tagada toiduga kindlustatus; rõhutab vajadust rakendada poliitikaraamistikku, mis stimuleerib kestlikke põllumajandusmeetodeid ja toetab põllumajandustootjaid, eelkõige väikepõllumajandustootjaid, üleminekul kerksetele tavadele ning millega premeeritakse põllumajandustootjaid, kes toetavad kliimamuutuste leevendamise püüdlusi ja kaitsevad elurikkust; rõhutab kuivendatud turbaalade taassoostamise keskkonnakasu ja muid meetmeid, millega edendatakse põllumajandusettevõtetes elurikkust, mulla seisundit ja vee kvaliteeti ning aidatakse samal ajal leevendada kliimamuutusi ja

---

30 Euroopa Parlamendi 14. novembri 2024. aasta resolutsioon Aserbaidžaanis Bakuus toimuva 2024. aasta ÜRO kliimamuutuste konverentsi (COP29) kohta, (ELT C, C/2025/808, 11.2.2025, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/808/oj).

31 COM(2025)0110.

nendega kohaneda;

84. väljendab heameelt asjaolu üle, et Maailmapanga andmetel on 28 % ülemaailmsetest heitkogustest nüüd CO_2 hinnastamisega kaetud[32]; peab siiski kahetsusväärseks, et nii katvus kui ka keskmine hinnatase on Pariisi kokkuleppes seatud eesmärkide saavutamiseks liiga madalad; rõhutab, et CO_2 hinnastamisega kaasnevat suuremat tulu tuleks kasutada kliimameetmete ja õiglase ülemineku rakendamiseks;

85. väljendab heameelt asjaolu üle, et Brasiilia võtab kasutusele heitkogustega kauplemise süsteemi ning et mitu ELi kaubanduspartnerit on kasutusele võtnud või kavatsevad kasutusele võtta CO_2-ga kauplemise või muud CO_2 hinnastamise mehhanismid, muu hulgas seoses SPIMi kasutuselevõtuga; kutsub komisjoni üles julgustama ja toetama ka teisi osalisi CO_2 hinnastamise mehhanismide kehtestamisel või parandamisel ning uurima seoseid ja muid koostöövorme olemasolevate CO_2 hinnastamise mehhanismidega väljaspool ELi; kutsub sellega seoses komisjoni üles tagama, et mis tahes seosed ELi heitkogustega kauplemise süsteemiga aitavad ka edaspidi kliimamõjusid täiendavalt ja püsivalt leevendada ega kahjusta ELi-siseseid kasvuhoonegaaside heitega seotud kohustusi;

86. rõhutab, et ülemaailmses kokkuvõttes toonitatakse, kui oluline on minna üle kestlikele eluviisidele ning kestlikele tarbimis- ja tootmismudelitele, sealhulgas ringmajanduse abil; rõhutab vajadust suurendada jõupingutusi ELi ringmajanduse arendamiseks ja parandamiseks; nõuab tungivalt, et komisjon esitaks võimalikult kiiresti pärast mõjuhinnangut ettepaneku ELi materjali- ja tarbimisjalajälje 2030. aasta eesmärgi kohta, nagu on sätestatud kaheksandas keskkonnaalases tegevusprogrammis võetud kohustuses;

87. rõhutab, et on vaja tegeleda kliima- ja keskkonnamõjuga tekstiilisektoris, kus tekib ligikaudu 8–10 % ülemaailmsest kasvuhoonegaaside heitest ja tarbitakse märkimisväärselt ressursse, eelkõige vett ja energiat; kordab, et tekstiilitööstusel peab olema oluline osa üleminekul ringmajandusele ning et see peab tegelema probleemidega, mis on seotud jäätmetekke vältimise, jäätmekäitluse, mikroplasti eraldumise, veekasutuse, ületootmise, ülikiir- ja kiirmoetavade, üldiselt vastupidava ja mürgivaba tootmisprotsessi ning materjalide ringlussevõetavuse küsimustega tekstiilisektoris; rõhutab sellega seoses ELi jäätmeid käsitleva raamdirektiivi hiljutise muutmise tähtsust; rõhutab vajadust kiiresti parandada inimõiguste kaitset kogu tekstiilitööstuse väärtusahelas;

88. rõhutab kliimamuutuste mõju turismisektorile nii panustaja kui ka

---

32 Maailmapank, „State and Trends of Carbon Pricing 2025“ (CO_2 hinnastamise olukord ja suundumused 2025. aastal), Maailmapank, Washington DC, mai 2025.

vähekaitstud sektorina ning vajadust, et sihtkohad kohaneksid kliimariskidega ja arendaksid kliimakerkset turismi; nõuab, et edendataks üleminekut kestlikumale turismile, mis hõlmab keskkonnateadlikke ja vähese CO_2 heitega tavasid;

89. märgib, et kasvab teaduslik ja poliitiline huvi päikesekiirguse juhtimise (*solar radiation modification*, SRM) vastu, mis on kogum kliimatehnoloogilisi lähenemisviise, näiteks stratosfääri aerosoolide pihustamine, et kunstlikult peegeldada päikesekiirgust ja jahutada planeeti; rõhutab, et päikesekiirguse juhtimine ei aita lahendada kliimamuutuste algpõhjuseid, puudub teaduslik kindlus selle mõju suhtes ning see ohustab klimaatilist ja geopoliitilist stabiilsust, võimalik, et katastroofiliselt; tuletab meelde, et ÜRO resolutsioon ülemaailmse juhtimise kohta on olnud ummikseisus; rõhutab, et kuna ohutuse, mõjususe ja juhtimise kohta puuduvad usaldusväärsed teaduslikud tõendid, tuleb geoinseneeria arendamisel juhinduda ettevaatuspõhimõttest;

90. tuletab meelde komisjoni juhtivate teadusnõustajate rühma 2024. aasta detsembris avaldatud soovitusi ja kutsub seetõttu komisjoni üles võtma ennetavat rolli läbirääkimistel ühtse kriisilahenduskorra ülemaailmse juhtimisraamistiku üle, mis põhineb kindlal seisukohal, et seda ei tohi kasutada, ning tugevdama suutlikkust avastada ja kvantifitseerida ühtse kriisilahenduskorra deklareerimata kasutamist; kutsub komisjoni ja liikmesriike üles leppima kokku kogu ELi hõlmava moratooriumi ühtse kriisilahenduskorra kasutamise suhtes ning tagama, et vastutustundliku teadustegevuse võimalik riiklik rahastamine ning selle tehnoloogia riskide, võimalike mõjude ja mõjude põhjalik rahvusvaheline hindamine ei asenda kliimamuutustega kohanemist ja nende leevendamist käsitlevate teadusuuringute riiklikku rahastamist;

Kliimamuutused ja soolised aspektid

91. rõhutab sooliste perspektiivide ja kaasavate lähenemisviiside tähtsust ÜRO kliimamuutuste raamkonventsiooni protsessis, sealhulgas õiglase ülemineku tööprogrammis; nõuab, et kõik osalised, sealhulgas EL ja selle liikmesriigid, suurendaksid pingutusi soolise võrdõiguslikkuse integreerimiseks oma läbivaadatud riiklikult kindlaksmääratud panustesse ja riiklikesse kohanemiskavadesse ning oma kliima- ja keskkonnapoliitikasse, eelkõige sellesse, mis on seotud kliimamuutuste leevendamise, nendega kohanemise ning nendest tingitud kahju ja kahjustustega; rõhutab, et kõik osalised, sealhulgas EL ja selle liikmesriigid, peavad võtma konkreetsemaid meetmeid, et täita COP25-l kokku lepitud ajakohastatud soolise võrdõiguslikkuse tegevuskavas võetud kohustused; kutsub liikmesriike ja komisjoni üles suurendama pingutusi ELi soolise võrdõiguslikkuse kolmandas tegevuskavas sätestatud eesmärkide saavutamiseks;

92. nõuab enne COP30 konverentsi uue ambitsioonika soolise võrdõiguslikkuse tegevuskava väljatöötamist, mis oleks intersektsionaalne, kaasav, mõõdetav, inimõigustel põhinev ja sidus kõigis kliimameetmete valdkondades; kutsub osalisi üles tagama, et kliimameetmete rahastamisel arvestatakse soo aspekti ning et soolise võrdõiguslikkuse tegevuskava sisaldab asjakohast ja sihtotstarbelist rahastamiskava; kutsub kõiki osalisi üles toetama uue soolise võrdõiguslikkuse tegevuskava vastuvõtmist COP30-l;

93. kordab, et kohanemisvõime ja kaitstus on soo, vanuse, võimete, rassi ja elukutsete lõikes erinevad; kutsub seetõttu kõiki osalisi üles hindama oma riiklikes kohanemiskavades, kohanemisteatistes ja riiklikult kindlaksmääratud panustes vähekaitstud elanikkonnarühmade vajadusi, neile reageerima ja seadma need tähtsuse järjekorda;

94. tunnistab kliimamuutuste ebaproportsionaalset mõju naistele ja tütarlastele, süvendades olemasolevat soolist ebavõrdsust ning kujutades endast ainulaadset ohtu nende elatusvahenditele, tervisele ja ohutusele; kordab vajadust kiirendada selliste meetmete võtmist, mis on suunatud soo aspekti arvestavale katastroofiohu vähendamisele ja seega Sendai raamistiku sooteadlikule rakendamisele; kutsub üles tegema ära rohkem selleks, et seada sooline võrdõiguslikkus katastroofideks valmisolekus esikohale ja võtta seda arvesse, kasutades eelkõige katastroofiohu vähendamist käsitlevaid disagregeeritud andmestikke;

95. on seisukohal, et tuleb suurendada ja hõlbustada naiste võimalusi saada kaasavat kliimamuutustega seotud rahastamist, märkides, et naistel on kliimamuutustega kohanemise ja nende leevendamise projektide jaoks mõeldud rahalistele vahenditele ebaproportsionaalselt vähem juurdepääsu; nõuab tungivalt, et EL ja selle liikmesriigid annaksid aru selle kohta, kuidas on sooteadlikkus lõimitud nende kliimameetmete rahastamisse, ning parandama välistegevuse vahendite ja Euroopa Investeerimispanga kaudu soolise võrdõiguslikkuse ja kliimatoetuse kooskõla;

96. kordab, kui oluline on suurendada naiste osalemist otsuste tegemisel kliimadiplomaatia kontekstis, sealhulgas COP-delegatsioonides ja kliimameetmete juhtimisel kõigil tasanditel; kutsub kõiki osalisi üles püüdlema soolise võrdsuse poole oma delegatsioonides ja kliimamuutuste valdkonnas otsustamise ja läbirääkimiste kõigil tasanditel; nõuab tungivalt, et kõik osalised nimetaksid riikliku soolise võrdõiguslikkuse ja kliimamuutuste koordinatsioonikeskuse ja suurendaksid seonduvaid ressursse, koolitust ja toetust, sealhulgas ELis;

Sidusrühmade osalemine COP30 konverentsil

97. tuletab meelde, kui oluline on kõigi osaliste täielik kaasamine ÜRO kliimamuutuste raamkonventsiooni otsustusprotsessidesse lojaalse

koostöö vaimus, ning tõdeb, et kodanikuühiskonna ning kohaliku ja piirkondliku tasandi osalejate tegutsemisruumi kaitsmine, et nad saaksid kliimaalases juhtimises tegutseda ja selles osaleda, on vastutuse ja läbipaistvuse seisukohast väga oluline; tunnistab, et kodanikuühiskonna organisatsioonide osalemisel COP konverentsidel on palju takistusi; rõhutab, et kodanikuühiskonnal ning kohaliku ja piirkondliku tasandi osalejatel on oluline roll riiklikult kindlaksmääratud panuste rakendamise edendamisel, tagades, et meetmed on mõjusad, kohalikul tasandil kohandatud ja kogukonna vajadustele vastavad;

98. kutsub COP30 eesistujariiki ja tulevasi eesistujariike üles kaasama konverentsi töösse rohkem arenguriikide ja vähim arenenud riikide delegaate ning eraldama selleks lisavahendeid; julgustab osalisi kaasama oma delegatsioonidesse noori, et tagada tulevaste põlvkondade aktiivne osalemine nende tulevikku mõjutavate otsuste kujundamisel; väljendab heameelt selle üle, et COP28-l loodi noorte kliimakaitsja roll, mis on samm noorte laialdasema kaasamise suunas ÜRO kliimamuutuste raamkonventsiooni protsessi; nõuab, et COP30-l institutsionaliseeritaks laste ja noorte sisuline osalemine, sealhulgas struktureeritud dialoogi mehhanismide ja ametliku esindatuse kaudu; nõuab, et COPidel kasutataks laialdasemalt virtuaalseid platvorme, et suurendada ülemaailmset kaasatust ning delegaatide ja kodanikuühiskonna esindajate osalemist;

99. nõuab, et COPide korraldajad tagaksid, et inimõigused, põhivabadused, sealhulgas sõnavabadus, kodanike ja kodanikuühiskonna organisatsioonide täielik ja piiramatu osalemine, sealhulgas rahumeelse kogunemise ja ühinemise õigus ning võrdne juurdepääs sellele ja tulevastele COPidele, oleksid täielikult sätestatud ja tagatud vastuvõtva riigi lepingus, mis tuleks avalikustada pärast allkirjastamist võimalikult kiiresti; kutsub ÜRO kliimamuutuste raamkonventsiooni sekretariaati üles jälgima nõuete täitmist ja võtma selliste inimõiguste kriteeriumide rikkumise korral meetmeid;

100. on veendunud, et mis tahes tulevasteks COPi kohtumisteks võõrustava linna valimisel tuleks arvesse võtta eelnevalt kindlaks määratud tingimusi, sealhulgas logistilist ja korralduslikku suutlikkust, ohutust ja julgeolekut ning ürituse korraldamise keskkonnaalast, majanduslikku ja sotsiaalset mõju; rõhutab COP30 konverentsi kestliku korraldamise tähtsust; peab kahetsusväärseks mis tahes negatiivset mõju, mida COP30 konverents võib avaldada Belémi kohalikule ökosüsteemile ja kohalikule kogukonnale; nõuab ettevaatusabinõude võtmist nende riskide leevendamiseks;

Huvide konflikt, läbipaistvus ja ausus

101. väljendab muret seoses sellega, et COP29-l osales üle 1 770 fossiilkütuste lobisti; nõuab, et ÜRO kliimamuutuste raamkonventsiooni osalised tagaksid, et otsustusprotsessi kaitstaks

huvide eest, mis on vastuolus Pariisi kokkuleppe eesmärkidega; nõuab tungivalt, et ÜRO kliimamuutuste raamkonventsioon võtaks juhtrolli ja esitaks ambitsioonika ettepaneku luua vastutuse raamistik, mis kaitseks ÜRO kliimamuutuste raamkonventsiooni tööd tõendatud lubamatu mõju eest, võttes eeskujuks WHO tubaka tarbimise leviku vähendamise raamkonventsioonis sisalduva mudeli tubakatööstuse suhtes; nõuab tungivalt, et kõik osalised lepiksid selle lepingu raames kokku huvide konflikti määratluse, et tugevdada avalikustamisnõudeid;

102. nõuab, et vaatlejate akrediteerimise tingimuseks seataks esindatud huvide ametliku deklaratsiooni esitamine ÜRO kliimamuutuste raamkonventsiooni üldsusele juurdepääsetavale registrile, et suurendada läbipaistvust seoses COPi mõjuga;

103. väljendab heameelt asjaolu üle, et komisjon ei andnud fossiilkütuste lobistidele COP29-l osalemiseks akrediteeringut, ja nõuab selle tava jätkamist; peab kahetsusväärseks, et ELi liikmesriigid akrediteerisid COP29-l 113 fossiilkütuste lobisti, ja nõuab, et kõik liikmesriigid hoiduksid akrediteerimast fossiilkütuste lobiste COP30-l või mis tahes tulevasel COPil osalemiseks;

Tööstus, VKEd ja konkurentsivõime

104. peab COP30 konverentsi oluliseks verstapostiks kümme aastat pärast Pariisi kokkulepet ja rõhutab, et kliimamuutuste vastane võitlus peaks olema võimas majanduskasvu soodustav tegur, vähendama energiaostuvõimetust ning suurendama tööstuse ning väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate (VKEd) vastupanuvõimet, kestlikkust ja konkurentsivõimet; kutsub kõigi konventsiooniosaliste poliitikakujundajaid üles rakendama ambitsioonikaid, õigeaegseid ja sihipäraseid meetmeid kooskõlas ühise, kuid diferentseeritud vastutuse põhimõttega stabiilses, prognoositavas ja toetavas üleminekuraamistikus;

105. rõhutab, et hästi kavandatud ja rakendatava toetava poliitikaga saab tagada, et süsinikuheite vähendamine ja kliimaeesmärgid käivad käsikäes tööstuse kasvu, töökohtade loomise ja innovatsiooniga; tuletab meelde, et kestlikku ja puhtasse tehnoloogiasse investeerimine aitab kaasa keskkonnaalaste, majanduslike ja sotsiaalsete eesmärkide saavutamisele;

106. peab äärmiselt oluliseks, et EL tagaks 2050. aastaks õiglase ülemineku kliimaneutraalsusele, säilitaks avalikkuse toetuse kliimameetmetele ja näitaks eeskuju, mis peaks tagama esimesena tegutseja eelise puhta tehnoloogia ja kestliku tööstuse vallas; nõuab tugevaid ja sihipäraseid meetmeid, et kaitsta ELi tööstust kasvuhoonegaaside heite ülekandumise ohu ja ebaausa üleilmse konkurentsi eest, tagades kogu maailmas võrdsed tingimused; rõhutab, et tungivalt on vaja tegeleda püsivalt kõrgete energiahindadega, mis kahjustavad ELi tööstuse konkurentsivõimet,

sealhulgas investeeringutega puhtasse ja taastuvenergiasse, energiatõhususse, võrkudesse ja paindlikkusse;

107. tunnistab, et ELi eesmärk saavutada 2050. aastaks kliimaneutraalsus, suurendades samal ajal oma konkurentsivõimet, eeldab tööstuse põhjalikku ümberkujundamist, mis nõuab ulatuslikke ja sihipäraseid avaliku ja erasektori investeeringuid, mis on kohandatud liikmesriikide ja tööstusharude erinevate olude järgi, ning puhtale tehnoloogiale, innovatsioonile, oskustele ja taristule mõeldud toetuse suurendamist; rõhutab, et puhta tehnoloogia tööstuslikesse väärtusahelatesse investeerimine on väga oluline ka ELi taasindustrialiseerimiseks ja strateegilise autonoomia suurendamiseks;

108. nõuab tungivalt toetust ELi tööstusettevõtjatele, sealhulgas VKEdele ja väikestele keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtjatele, et nad säilitaksid oma üleilmse juhtpositsiooni, vähendades samal ajal süsinikuheidet ja minnes üle kliimaneutraalsele majandusele; rõhutab vajadust pakkuda toimivaid lahendusi nende toetamiseks selles üleminekuetapis, et edendada nende innovatsioonisuutlikkust ja tagada konkurentsivõime, pakkuda neile prognoositavaid ja lihtsustatud haldusmenetlusi, näiteks veebipõhiseid loamenetlusi ja juurdepääsu rahastamisele, ning hõlbustada nende osalemist riigihangetes;

109. nõuab süsinikuheite kiiremat vähendamist koos konkurentsivõime tugevdamisega; väljendab heameelt nullnetotööstuse määruse,[33] puhta tööstuse kokkuleppe[34] ja taskukohase energia tegevuskava[35] üle, mis on peamised sammud vastupanuvõimelise ja kliimaneutraalse majanduse suunas, ning tulevase õigusakti üle tööstuse süsinikuheite kiiremaks vähendamiseks; väljendab heameelt ELi laiendatud innovatsioonifondi üle, millega toetatakse uuenduste ja uue tehnoloogia laiendamist Euroopas eesmärgiga vähendada süsinikuheidet ja arendada tarneahelaid;

110. toetab süsinikumajandust osana tööstusheite leevendusmeetmetest ning rõhutab süsinikdioksiidi kogumise, utiliseerimise ja säilitamise keskset rolli raskesti vähendatavate tööstusheidete vähendamisel ning vähese süsinikuheitega toodete, sealhulgas vähese süsinikuheitega vesiniku tootmisel; tuletab meelde tööstuslikku süsinikumajanduse strateegiat[36] süsinikdioksiidi kogumise, säilitamise, kasutamise ja eemaldamise laiendamiseks; väljendab heameelt edusammude üle ülemaailmse CO_2-turu loomisel, mis peaks

---

33 Komisjoni 26. veebruari 2025. aasta teatis „Puhta tööstuse kokkulepe – konkurentsivõime ja süsinikuheite vähendamise ühtne tegevuskava“ (COM(2025)0085).

34 Samas.

35 Komisjoni 26. veebruari 2025. aasta teatis „Taskukohase energia tegevuskava“ (COM(2025)0079).

36 Komisjoni 6. veebruari 2024. aasta teatis „Edasipüüdliku ELi tööstusliku süsinikumajanduse suunas“ (COM(2024)0062).

aitama kaasa tööstuse süsinikuheite vähendamisele kogu maailmas ja tagama ettevõtjatele üle maailma võrdsed tingimused; tuletab sellega seoses meelde oma seisukohta ELi HKSi ja süsiniku piirimeetme[37] kohta, väljendades heameelt süsiniku piirimeetme kavandatud lihtsustamise üle esimeses koondpaketis, mis on oluline samm, et veelgi suurendada selle mõjusust kasvuhoonegaaside heite ülekandumise probleemiga tegelemisel, ning nõudes toimivat ekspordilahendust, et tegeleda EList kolmandatesse riikidesse eksporditavate süsiniku piirimeetmega hõlmatud kaupade kasvuhoonegaaside heite ülekandumise ohuga;

111. nõuab tungivalt Euroopa tööstusettevõtjatele paremat juurdepääsu rahastamisele, et vähendada süsinikuheidet kooskõlas Pariisi kokkuleppega; rõhutab vajadust piisavate rahaliste vahendite järele, et toetada süsinikuheite vähendamist järgmises mitmeaastases finantsraamistikus, sealhulgas konkreetsete rahastamisvahendite kaudu, et reageerida tulemuslikult Euroopa tööstuse rahastamisvajadustele;

112. tunnistab VKEde ja väikeste keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtjate, eelkõige mikroettevõtjate ja idufirmade hädavajalikku rolli innovatsiooni, töökohtade loomise ja majanduskasvu edendamisel ja elluviimisel ning digi- ja rohepöörde saavutamisel innovatsiooni ja tipptasemel tehnoloogiliste lahenduste kaudu; rõhutab, et sellega seoses on vaja prognoositavaid reegleid ja paremat juurdepääsu rahastamisele;

113. rõhutab, et kõigil osalistel peab pidevalt olema turvaline ja konkurentsivõimeline juurdepääs kriitilisele toormele, sealhulgas teisesele; väljendab heameelt kriitiliste toormete määruse[38] ja komisjoni kavatsuse üle esitada ettepanek uue ringmajanduse õigusakti kohta ning nõuab mitmekesiseid tarneahelaid, mis vastavad ELiga samaväärsetele standarditele; on veendunud, et vaja on prognoositavat õigusraamistikku, mis võimaldab kasutada ringmajanduse ärimudeleid, eelkõige neid, mis põhinevad jäätmetekke vältimisel, korduskasutamisel ja kvaliteetsel ringlussevõtul, et tagada juurdepääs kriitilisele toormele;

114. rõhutab, et hädasti on vaja tööjõu ümber- ja täiendõpet, investeerides matemaatikasse, teadusse, tehnoloogiasse ja inseneeriasse (MATI)

---

37 Euroopa Parlamendi 3. aprilli 2025. aasta resolutsioon energiamahukate tööstusharude kohta (ELT C, C/2025/4369, 9.9.2025, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/4369/oj); Euroopa Parlamendi 19. juuni 2025. aasta resolutsioon puhta tööstuse kokkuleppe kohta (Vastuvõetud tekstid, P10_TA(2025)0137).

38 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. aprilli 2024. aasta määrus (EL) 2024/1252, millega sätestatakse kriitiliste toormete kindlate ja kestlike tarnete tagamise raamistik ja muudetakse määrusi (EL) nr 168/2013, (EL) 2018/858, (EL) 2018/1724 ja (EL) 2019/1020 (ELT L, 2024/1252, 3.5.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1252/oj).

ning nullnetotööstuse oskuste akadeemiatesse, et kõrvaldada Euroopa tööstuse süsinikuheite vähendamisel tööjõupuudus ja oskuste nappus; nõuab koostööd sotsiaalpartneritega, et tegeleda oskuste nappuse ja tulevase tööjõunõudlusega puhta tehnoloogia valdkonnas;

Energiapoliitika

115. rõhutab, kui oluline on fossiilkütused võimalikult kiiresti järk-järgult kasutuselt kõrvaldada, korrates samas vajadust töötada välja meetmed, et tagada väiksema kuluga gaasitarned sektoritele, mis ei saa lühikeses kuni keskpikas perspektiivis loota olulisel määral elektrifitseerimisele; märgib, et püüdes saavutada üleilmset konsensust sellise järkjärgulise kasutuselt kõrvaldamise suhtes COP30-l, peaks EL jätkama fossiilkütustest sõltuvuse vähendamist, suurendama oma energiatarnijate mitmekesisust ning arendama energiatõhusat ja vähese süsinikuheitega majandust, et suurendada oma energiajulgeolekut ja tööstuse konkurentsivõimet ning tagada kodumajapidamistele ja ettevõtjatele juurdepääs taskukohasele energiale; nõuab, et EL lõpetaks kiiremas korras Venemaa fossiilkütuste, sealhulgas maagaasi importimise, mis toetab Venemaa agressioonisõda Ukraina vastu; väljendab sellega seoses heameelt hiljutise kava „REPowerEU“ üle Venemaa energiaimpordi lõpetamise kohta[39]; kutsub G7 riike üles energiasüsteemi ümberkujundamisel eeskuju näitama ning kutsub kõiki COPi osalisi üles vähendama oma energiasüsteemi CO_2 heidet ja peatama kõik uued investeeringud fossiilkütuste kaevandamisse;

116. rõhutab maapõueenergia kasutamata potentsiaali Pariisi kokkuleppe ja ELi energiapoliitika eesmärkide saavutamisel, eelkõige kütte ja tööstusprotsessides kasutatava soojuse valdkonnas; nõuab tungivalt parimate tavade, uuenduste ja tehnoloogia jagamist;

117. tuletab meelde COP28-l saavutatud Araabia Ühendemiraatide (AÜE) konsensuse alusel tehtud esimese ülemaailmse kokkuvõtte peamisi tulemusi, sealhulgas taastuvate energiaallikate kolmekordistamist ja energiatõhususe kahekordistamist 2030. aastaks ning puhtasse energiasse tehtavate investeeringute kiirendamist; väljendab heameelt asjaolu üle, et 2023. aasta oli taastuvelektri tootmisvõimsuse kasvu[40] rekordiline aasta, ning nõuab edusammude pidevat seiret ja jälgimist nii ELi kui ka üleilmsel tasandil; märgib murega, et praegused investeerimissuundumused ei ole kooskõlas

---

39 Komisjoni 12. mai 2025. aasta teatis „Tegevuskava Vene energia impordi lõpetamiseks“ (COM(2025)0440).

40 Rahvusvaheline Energiaagentuur, „Renewables“ (Taastuvenergia), https://www.iea.org/energy-system/renewables#tracking.

tasemega, mida maailm vajab nende eesmärkide saavutamiseks,[41] ja rõhutab, et selle lünga kõrvaldamiseks on vaja poliitikameetmeid ning avaliku ja erasektori tugevamat koordineerimist;

118. rõhutab, kui oluline on puhtale energiale üleminekul vähendada üleilmselt fossiilkütuste tarneahelates metaaniheidet, et vähendada 2030. aastaks metaaniheidet 75 % võrra kooskõlas Rahvusvahelise Energiaagentuuri 2050. aastaks netonullheite saavutamise stsenaariumiga; kutsub üleilmsele metaaniheite vähendamise lubadusele allakirjutanuid üles suurendama oma jõupingutusi, kuna praegused vähendamismäärad on endiselt ebapiisavad[42] ja ülemaailmsed heitkogused ületavad jätkuvalt 120 miljonit tonni aastas; väljendab heameelt metaaniheite vähendamise partnerluse tegevuskava üle, mille komisjon käivitas COP29-l, ja nõuab tungivalt selle kiiret rakendamist, sealhulgas tutvustades COP30-l edukaid näiteid;

119. toetab üleilmset eesmärki suurendada 2030. aastaks energiasalvestusvõimsust kuus korda 1 500 GW-ni ja suurendada üldisemalt süsteemi paindlikkust kooskõlas G7 eesmärkidega; rõhutab vajadust innovatsiooni järele kasvuhoonegaaside heite vähendamise tehnoloogia valdkonnas; hoiatab, et kliimamuutused häirivad energiasüsteeme, sealhulgas hüdroenergiat ja jaamade soojuslikku kasutegurit; rõhutab vajadust mittefossiilse paindlikkuse ja salvestusvõimsuse arendamise järele, et taastuvaid energiaallikaid paremini integreerida ja hallata;

120. rõhutab ELi energiaalaste õigusaktide põhjalikku läbivaatamist paketi „Eesmärk 55“ raames, mis on viinud need kooskõlla ELi suurema eesmärgiga vähendada 2030. aastaks kasvuhoonegaaside heidet vähemalt 55 %, et saavutada kliimaneutraalsus hiljemalt 2050. aastaks, ning mida tuleb nüüd tulemuslikult rakendada; on veendunud, et teised osalised peaksid tegema sarnaseid ja asjakohaseid jõupingutusi;

121. rõhutab puhta energia ja taastuvate energiaallikate, energiatõhususe ja süsteemi mitmekesistamise rolli kliimaneutraalsuse saavutamisel; väljendab sellega seoses heameelt ELi elektrituru korralduse

---

41 Rahvusvaheline Energiaagentuur, https://www.iea.org/reports/world-energy-investment-2024/overview-and-key-findings, „World Energy Investment 2024: Overview and key findings“ (Energiainvesteeringud maailmas 2024. aastal: ülevaade ja peamised järeldused), 2024.

42 Rahvusvaheline Energiaagentuur, „Tracking pledges, targets and action“ (Lubaduste, sihtide ja meetmete jälgimine), https://www.iea.org/reports/global-methane-tracker-2024/tracking-pledges-targets-and-action.

hiljutise reformi üle[43], mille eesmärk on edendada taastuvenergia tootmist ning suurendada tarbijate mõjuvõimu ja kaitsta neid; on veendunud, et elektrituru korralduse normide rakendamiseks on vaja täiendavaid meetmeid; rõhutab vajadust võtta vastu pragmaatilised, selged ja soodsad tingimused vähese CO_2 heitega ja rohelise vesiniku kasutuselevõtuks, et edendada energiasüsteemi ümberkujundamist, eelkõige sektorites, kus heidet on raske vähendada;

122. tuletab meelde ELi võetud kohustust järgida energiatõhususe esikohale seadmise põhimõtet, milles võetakse arvesse kulutõhusust, süsteemi tõhusust, salvestusvõimsust, nõudluse poole paindlikkust ja varustuskindlust; rõhutab selle rolli heitkoguste ja energiaarvete vähendamisel, energiajulgeoleku parandamisel ja vähekaitstud tarbijate kaitsmisel;

123. rõhutab vajadust ulatuslike avaliku ja erasektori investeeringute järele ELi energiavõrku ja sellega seotud taristusse, et võimaldada nende ajakohastamist, sealhulgas digiteerimist ja laiendamist, muu hulgas piiriülest ühendamist, ning puhaste ja taastuvate energiaallikate, tõhususmeetmete ja salvestuslahenduste edasist paindlikku integreerimist, et pakkuda ELi kodanikele ja tööstusele puhast, piisavat, turvalist ja taskukohast energiat; rõhutab eelkõige vajadust ajakohastada ELi elektrivõrku osana tulevasest Euroopa energiavõrkude paketist;

124. rõhutab vajadust ülemaailmse koordineerimise ning arenguriikide ja vähim arenenud riikide toetamise järele, et saavutada kasvuhoonegaaside nullnetoheide ja suurendada suutlikkust piiriülese koostöö kaudu poliitikakujundamise ning teaduse ja tehnosiirde valdkonnas;

125. rõhutab, et tuleb edendada energiapoliitika välismõõtme alaseid partnerlusi usaldusväärsete kolmandate riikidega; võtab teadmiseks ELi jõupingutused energialiitude loomiseks kestliku arengu vaatenurgast lähtudes, võttes muu hulgas arvesse oma elanikkonna ja kohalike kogukondade huve;

126. võtab teadmiseks COP28-l vastu võetud deklaratsiooni[44], mille eesmärk on kolmekordistada ülemaailmset tuumaenergia tootmisvõimsust 2050. aastaks ja mille on COP29 seisuga allkirjastanud 31 riiki, sealhulgas 12 ELi liikmesriiki ja Ukraina; tuletab sellega seoses meelde mitme ELi liikmesriigi esitatud tuumaliidu ja Euroopa väikeste moodulreaktorite tööstusliidu

---

43 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. juuni 2024. aasta direktiiv (EL) 2024/1711, millega muudetakse direktiive (EL) 2018/2001 ja (EL) 2019/944 seoses liidu elektrituru korralduse parandamisega (ELT L, 2024/1711, 26.6.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2024/1711/oj).

44 „Declaration to Triple Nuclear Energy“ (Deklaratsioon tuumaenergia kolmekordistamiseks), detsember 2023.

loomist;

127. rõhutab kohalike kogukondade ja kodanike keskset rolli energiasüsteemi õiglasel ja kaasaval ümberkujundamisel; rõhutab ELi õigusraamistikku, mis võimaldab energiakogukondade moodustamist, ja selle potentsiaali eeskujuna rahvusvaheliste partnerite jaoks;

Teadustegevus, innovatsioon, digitehnoloogia ja kosmosepoliitika

128. tunnistab Copernicuse programmi ja ELi Maa seire teadmuskeskuse tähtsust kliimameetmete ja seire jaoks; rõhutab, kui oluline on kliimapoliitika jaoks satelliitseire, sealhulgas metaaniheite, metsade ja süsiniku sidujate jälgimine; nõuab kosmose- ja kliimatehnoloogia vallas ühiseid teadusuuringuid, tugevamat avaliku ja erasektori partnerlust ning suuremaid investeeringuid ELi kosmosemajandusse, et saavutada strateegiline autonoomia;

129. rõhutab teadusuuringute ja innovatsiooni kriitilise tähtsusega rolli Pariisi kokkuleppe ja rohelise kokkuleppe eesmärkide saavutamisel; peab kahetsusväärseks, et EL ei suuda jätkuvalt täita oma eesmärki investeerida teadus- ja arendustegevusse 3 % SKPst, ning nõuab strateegiaid tööstusliku teadus- ja arendustegevuse edendamiseks;

130. väljendab heameelt programmi „Euroopa horisont“ ja selle partnerluste, näiteks ühisettevõtete ning Euroopa Innovatsiooni- ja Tehnoloogiainstituudi teadmus- ja innovaatikakogukondade rolli üle avaliku ja erasektori koostöö edendamisel kliimaneutraalsuse suunas, tagades kestliku, kättesaadava ja taskukohase innovatsiooni;

131. rõhutab, et EL peab tegema koostööd teadusuuringutes, milles keskendutakse tehnoloogiale, tööstusele ja uuenduslikule teadusele, mis aitab anda olulise panuse Pariisi kokkuleppe täitmisse, ning nõuab uue Euroopa bioteaduste strateegia kiiret elluviimist ja biomajanduse strateegia läbivaatamist; väljendab heameelt algatuse „Choose Europe for Science“ (Vali teadusega tegelemise kohaks Euroopa) üle, millega parandatakse ELis teadusuuringute rahastamisvõimalusi; kutsub komisjoni üles edendama strateegilisi teaduspartnerlusi, et tagada Euroopas võrdsed tingimused; toetab edasisi meetmeid, et tagada rahvusvahelisele teaduskogukonnale pikaajaline juurdepääs kliimaga seotud andmetele;

132. rõhutab digiteerimise keskset rolli energia lõimimisel, turu ühenduvuses ja heitkoguste vähendamisel; rõhutab digitehnoloogia ja tehisintellektipõhiste vahendite tähtsust puhtale tööstusele ülemineku elluviimisel, sest need pakuvad võimalusi muu hulgas elektrifitseerimiseks, paindlikkuseks ja energiatõhususeks; ootab ELi strateegilist tegevuskava digiülemineku ja tehisintellekti kohta energiasektoris; tunneb muret info- ja kommunikatsioonitehnoloogia sektori CO_2 jalajälje pärast ning nõuab andmekeskustes kestlike tavade järgimist; tuletab meelde ELi digistrateegia eesmärki tagada 2030. aastaks kliimaneutraalsed ja väga energiatõhusad

andmekeskused ning elektroonilised sidevõrgud ja -teenused;

Euroopa Parlamendi roll COP30 konverentsil

133. on veendunud, et kuna parlament peab andma rahvusvahelistele lepingutele oma nõusoleku ja tal on ELi ühe kaasseadusandjana Pariisi kokkuleppe liidusisesel rakendamisel keskne roll, peaks ta kuuluma lahutamatu osana COP30 ELi delegatsiooni; eeldab seetõttu, et tal lastakse Belémis toimuval COP30-l osaleda ELi koordineerimiskoosolekutel ja et talle tagatakse aegsasti juurdepääs kõikidele ettevalmistavatele dokumentidele; kohustub tegutsema sõltumatult ja ilma huvide konfliktideta;

o
o o

134. teeb presidendile ülesandeks edastada käesolev resolutsioon nõukogule, komisjonile, liikmesriikide valitsustele ja parlamentidele ning ÜRO kliimamuutuste raamkonventsiooni sekretariaadile palvega levitada seda kõikidele ELi mittekuuluvatele konventsiooniosalistele.